הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר הפלאה

משנה למלך על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ו 6
הלכה ז 6
הלכה יח 7
הלכה ל 33
פרק ג 33
הלכה ג 33
פרק ד 34
הלכה ה 34
הלכה ז 34
הלכה ט 34
הלכה יא 34
פרק ה 35
הלכה טז 35
פרק ז 38
הלכה ט 38
פרק ח 38
הלכה ב 38
הלכה י 39
הלכה יא 39
הלכה יד 39
פרק ט 39
הלכה כא 39
הלכה כג 39
פרק יא 40
הלכה ג 40
הלכה ד 40
הלכה ה 40
הלכה ח 40
פרק יב 41
הלכה א 41
הלכה ד 41
הלכה יח 42
פרק יג 42
הלכה ב 42
הלכה יד 42
הלכה טו 45
הלכה יח 45

פרק א

הלכה א

הנדר נחלק לשתי מחלוקות וכו' ועל זה נאמר בתורה לאסור איסר על נפשו שיאסור על עצמו דברים המותרים. הנראה אצלי בדעת רבינו הוא דס"ל דעיקר הנדר האמור בתורה הוא שיאמר דבר זה אסור עלי והתורה נתנה לו רשות שיאסור האדם על עצמו או על אחרים מה שירצה אלא שאם רצה להתפיס צריך שיתפיס בדבר הנדור ולא בדבר האסור. וכ"כ הר"ן בריש נדרים וז"ל עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי ובין שהתפיסו בדבר אחר בין שלא התפיסו זהו נדר האמור בתורה אלא דהיכא דהתפיסו בעינן שיתפיסנו בדבר הנדור ולא בדבר האסור ע"כ. וכ"כ בריש פ"ב דף י"ד וז"ל נראה בעיני דה"פ דסבירא לתלמודא דלאשמועינן דמתפיס בדבר הנדור מתסר לא צריך קרא דכיון דהאומר ככר זה אסור עלי הוי נדר כי אמר נמי כקרבן אסור קאמר ולא גרע מידות. והטור ביו"ד ריש סי' ר"ד כתב עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפיס בנדר הנדור כגון שאומר ככר זו עלי כקרבן או שאומר אסור עלי ככר זה דהוי נמי נדר ע"כ. ומרן ז"ל השיגו שם וז"ל ומ"מ לשון נמי אינו מדוקדק דאדרבא יותר עיקר נדר הוא זה שיאמר דבר זה אסור עלי ולא יתפיסנו בדבר דכשהוא מתפיסו בדבר אחר צריך שיתפיסנו בדבר הנדור ואם התפיסו בדבר האסור שלא מחמת נדר הוא מותר ע"כ. והנה מרן אזיל בשיטת הר"ן ולפיכך השיגו להריב"ה. אך ראיתי להר"ן בר"פ שבועות שתים שכתב דעיקר נדר האמור בתורה היינו שתלאו בדבר הנדור כו' שעיקר הנדר בהתפסה הוא ואע"פ שאם לא התפיסו חייל ההוא מדין יד הוא דמהני שכשהוא אומר הרי זה אסור עלי אנו גומרין דברים כקרבן ומ"מ עיקר נדר מתפיס הוא ע"כ. ולפי זה צדקו דברי הטור שכתב דאומר אסור עלי ככר זה דהוי נמי נדר משום דעיקר הנדר הוא המתפיס וכן נראה שהיא דעת הרא"ש שכתב בריש נדרים וז"ל עיקר נדר האמור בתורה הוא שמתפיס החפץ בדבר הנאסר על ידי איסור פה כגון קרבן או הקדש ע"כ. וכן נראה שהוא דעת התוס' שכתבו בריש נדרים וא"ת מהו עיקר הנדר וי"ל דנדר עצמו הוא עיקר כו' לכן נראה דעיקר הנדר כשהוא אומר ככר זה עלי קרבן וכי ידור נדר אתי למימר דבעינן שידור בדבר הנדור ע"כ. ואף שהתוס' לא באו למעט כי אם האומר ככר זה עלי נדר מ"מ כל הישר הולך יראה איך ס"ל דעיקר הנדר הוא בהתפסה. וכמו שכתב הר"ן בשבועות וראיתי להרב בעל בית חדש שהשיג למרן מדברי הר"ן בשבועות וכמו שכתבנו והרב בעל טורי זהב הביא דברי הר"ן דנדרים ואח"כ כתב ומו"ח כתב בשמו דזה אינו אלא יד ולא דק ע"כ. והאמת הוא שהוא לא דק בדברי הבית חדש לפי שהוא הביא דברי הר"ן בשבועות והתם

מוכח דס"ל דהאומר דבר זה אסור עלי אינו אסור כי אם מדין יד. והרב בעל פרישה כתב דעיקר הנדר הוא בהתפסה והחידוש הוא היכא דאמר הרי זה אסור עלי ונסתייע לזה מדברי הרמב"ם דריש נדרים ממה שכתב בסוף דין א' וכן אם אמר הרי הן עלי איסר הרי אלו אסורין דקשה לכאורה מאי קמ"ל הא כבר כתב האומר פירות פלוני כו' אלא צ"ל דמתחלה אשמעינן דיכול לאסור עליו בכל לשון ר"ל בין בנדר בין בשבועה וכ"ש לפירוש ב"י שם שפירש בכל לשון ר"ל אפילו לא אמרו בלשון הקדש וכגון שאמר בהדיא שיהיו אסורין עליו כקונם כקרבן ואח"כ אשמעינן דאפילו בלשון איסר סתם אינו יכול לאכול לאיסורו ואפילו אסרו עליו בכל לשון וחל הנדר וק"ל ע"כ. וכל אלו הם דברים בטלין דסיום דברי הר"ם הללו רוח אחרת אתם והיינו דאמרינן בפ"ג דשבועות איסריה דאיסר הטילו הכתוב בין נדר לשבועה דכתיב ואם בית אישה נדרה או אסרה איסר על נפשה בשבועה לומר לך הוציאו בלשון נדר נדר בלשון שבועה שבועה והיא הלכה פסוקה הביאה שם הרי"ף בהלכותיו. והר"ם הביא דין זה גבי שבועה בפ"ב מהל' שבועות דין ז' וכאן הביאו בהלכות נדרים היכא שהוציאו בלשון נדר. ומדבריו שם בסי' ר"ד ובסוף סי' ר"ו דגריס בדברי הר"ם הרי זה עלי איסור. וזה טעות דהגירסא היא הרי זה עלי איסר והן הן הדברים. ובתחילה כתב היכא דאוסר עליו הפירות שזהו עיקר הנדר ואח"כ כתב היכא דאמר הרי הם עלי איסר והוא הדין המוזכר בשבועות וזה פשוט:

ודע שראיתי להרא"ש שכתב בתשובה כלל י"ב סימן ד' וז"ל מי שאמר יאסר ייני על כל ישראל אם אעשה דבר פלוני ועבר ועשאו אינו נאסר שאינו יכול לאסור אם לא שאסרו בקונם או בדבר הנדור ע"כ. ואלו הם דברים תמוהים בעיני דאף דנימא דעיקר הנדר הוא בהתפסה מ"מ פשיטא דהאומר דבר זה אסור נאסר בו וכן נמי אם אמר דבר זה אסור לפלוני נאסר בו. והבית חדש כתב דשאני אומר ככר זה אסור עלי דהוי לשון נדר והכא נמי אינו נאסר אלא א"כ דאמר בלשון נדר קונם ייני על כל ישראל אם אעשה כך כך אבל יאסר ייני על כל ישראל כו' אין זה לשון נדר. ומיהו מלשון הטור משמע דלא התירו הרא"ש אלא משום דהזכיר יין נסך וצ"ע. ובעל טורי זהב כתב דהרא"ש ס"ל דלשון איסור אינו מועיל כי אם על עצמו אבל לאחרים לא וכן הוא משמעות הפסוק לאסור איסר על נפשו וכ"כ בעל שפתי כהן ונראה דכל זה דלא כהלכתא דודאי אף לאחרים יכול לאסור בלשון איסור ואין צורך לזה להביא ראיה ובריש סי' רכ"ד כתב הטור דהאומר הרי אתה אסור בהנאתי דאסור. עוד כתב בעל ט"ז וכמדומה דהך תשובה לאו דסמכא היא על כן לא הביאה הטור. והש"כ כתב דהך תשובה דהרא"ש מיירי בשכונתו במה שאמר יאסר ייני ויהא יין נסך וזה נראה עיקר. ודע שאף שמרן בסי' ר"ה הביא תשובה זו

דהרא"ש מ"מ בשלחנו לא הביאה וכן הרב בעל המפה לא הזכירה כנראה דלא חשו לה ועיין במהרש"ך ח"א סי' קפ"ב יע"ש. (א"ה עיין לקמן בפרקין הלכה ז' מ"ש הרב המחבר ע"ד מהרלנ"ח):

כתב מרן הב"י ס"ס ר"ו בשם הרשב"ץ וז"ל ובתשובה אחרת כתב שמתא נראה שהוא נדון כאיסר שאם אמרו בלשון נדר נדר בלשון שבועה שבועה ואפשר נמי דבכל ענין יהבינן ליה חומר נדר לחול על דבר מצוה וחומר שבועה לחול על דבר שאין בו ממש אבל מה שנראה ודאי בזה שדין שבועה יש לו שהרי מתסר גברא וכו'. ותימה דבריש נדרים תנן איידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה תנא נמי חרמים דמיתסר חפצא עליה וצ"ע:

הלכה ו

אסר על עצמו אכילה מן התאנים כו'. (א"ה נתבאר בדברי הרב המחבר לעיל פ"ד מהל' שבועות דין א' יע"ש באורך):

הלכה ז

האומר פירות אלו עלי קרבן וכו'. כתב הר"ן בר"פ שבועות שתים דעיקר נדר האמור בתורה היינו שתלאו בדבר הנדור כו' שעיקר הנדר בהתפסה הוא ואע"פ שאם לא התפיסו חייל ההוא מדין יד הוא דמהני ובריש פ"ק דנדרים כתב דעיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי ובין שהתפיסו בדבר אחר בין שלא התפיסו זהו נדר האמור בתורה אלא דהיכא דהתפיסו בעינן שיתפיסנו בדבר הנדור ולא בדבר האסור כו' שאע"פ שנדר חייל בלא התפסה אפ"ה אם התפיסה בעינן שיתפיסנו בדבר הנדור כו'. ודברי הר"ן הללו סותרים אלו את אלו וצ"ע (עיין לעיל בפרקין הלכה א' ועיין לקמן הלכה ח"י).וזכורני שראיתי בתשובת מהרנל"ח (א"ה סי' כ"ז)באומר לאשתו הרי את אסורה עלי כאימא דחל האיסור אף שהתפיס בדבר האיסור דדוקא באומר הרי את כאימא הוא דאמרינן דלא אמר כלום משום דעיקר נדרו של זה מחמת התפסה הוא וכל שהתפיס בדבר האסור לא אמר כלום אבל באומר הרי את אסורה עלי יש כאן נדר גמור. ול"נ שדין זה תלוי במ"ש בשם הר"ן דלפי מ"ש בשבועות דהיכא דלא התפיס חל מדין יד אין מקום לדברי מהרלנ"ח דנהי דהיכא דהוא לא גמר דבריו אנו גומרין דבריו אבל היכא שהוא גמר דבריו מה לנו ולצרה לגמור דבריו באופן שהוא לא גמרם. ולפ"ז האומר הרי את אסורה עלי כאימא פשיטא דלא מהני כלל כיון שהתפיסו בדבר האסור. אך כפי מ"ש הר"ן בפ"ק דנדרים דהאומר ה"ז אסור עלי הוי נדר גמור משום דבידו של אדם לאסור על עצמו דבר המותר בלא התפסה יש מקום לדברי מהרלנ"ח דהאומר הרי את אסורה עלי כאימא דאסורה אף שהתפיסה בדבר האסור כיון שאף אם לא היה מתפיס היתה אסורה לפי שיש ביד האדם לאסור

על עצמו דבר המותר בלא התפסה. ונראה שיש קצת סיוע לדברי מהרלנ"ח ממ"ש רבינו בפי"ח מה' מעשה הקרבנות דין ט' האומר הרי עלי מנחת שעורים כו' לא אמר כלום אמר הרי עלי מנחה מן השעורים או מן העדשים כו' שואלין אותו. וכתב שם מרן בשם מהר"י בנבנשת ז"ל דטעם החילוק הוא דכשאומר הרי עלי מנחה מן השעורים שאפשר להפריש תיבת מן השעורים מתחילת דבריו ואומר הרי עלי מנחה חייב להביא עשרון סולת כשאומר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך שמקריבין ה"ז חייב כדרך שמקריבין משום דאמרינן דל מהכא תיבת מן השעורים וה"ז כאילו לא אמר אלא הרי עלי מנחה אבל כאן האומר הרי עלי מנחת שעורים בתי"ו שא"א להפריש תחלת דבריו מסוף דבריו לפי שמלת מנחת היא סמוכה אף שאמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך המקריבין ה"ז פטור לפי שאין בדבריו כלום שאי אפשר להפריש תחלת דבריו מסוף דבריו. ולפי זה האומר הרי את אסורה עלי כאימא שאפשר להפריש תחלת דבריו מסוף דבריו ובתחלת דבריו שאמר הרי את אסורה עלי לבד מהני אף שסיים דבריו בדבר האסור מ"מ אמרינן דל מהכא סוף דבריו ובתחלת דבריו נאסר. ואף שרבינו כותב שם ששואלין אותו כו' נראה דלא דמי כלל דשאני התם דאפשר דאף שהיה דעתו להתנדב מנחה מ"מ לא היה דעתו להביא כי אם מן השעורים או מן העדשים ואם היה יודע שאין מקריבין מאלו לא היה נודר ומש"ה שואלין אותו. אבל הכא שדעתו היה לאסור את אשתו אלא שטעה שהיה סבור שיכול להתפיסה בדבר האסור אין מקום לשאלה כלל דפשיטא שאם היה יודע שאינו יכול להתפיס בדבר האסור היה מתפיסה בדבר הנדור דליכא קפידא בין מתפיס בדבר האסור למתפיס בדבר הנדור כיון שדעתו היה לאסור את אשתו עליו אבל התם איכא קפידא בין חטים לשעורים ומש"ה שואלין אותו. ודע שראיתי להריטב"א בחדושיו לקדושין (דף נ"ד) שכתב מיהו אומר מורי דהיכא דאמר ככר זה עלי איסור שלא אוכלנה כנבלה חייב משום ידות נדרים דהאי דקאמר כנבלה לאו אאיסור ככר קאי שיהא איסורו כנבלה אלא אשלא אוכלנו קאי שקיבל עליו איסורו שלא יאכלנו כשם שאינו אוכל נבלה ומכיון דאמר ככר זה עלי אסור נאסר איסור חפצא משום ידות נדרים. וזה סותר סברת מהרלנ"ח וכמבואר. מיהו למאן דאית ליה דהאומר ה"ז אסור עלי דלאו מדין יד מטו בה אפשר ליאמר דינו דמהרלנ"ח וכמו שכתבנו והריטב"א דחולק הוא משום דס"ל דמדין יד מטינן בה ודוק:

הלכה יח

האומר לחבירו מה שאוכל עמך לא יהא חולין כו'. תנן בפ"ק דנדרים (דף י') האומר לחולין שאוכל לך לכשר ולדכי ולטהור טמא נותר ופיגול אסור ע"כ. כך היא גירסת

הר"ן וכתב דכל הני גרסינן להו בפתחות הלמ"ד ומש"ה אסור דמשתמע הכי לא חולין אלא קרבן לא כשר אלא אסור לא דכי אלא אסור. וכתב הר"ן וכי תימא ודלמא אלא אסור משום איסור קאמר ולא משום נדר והוה ליה כמתפיס בדבר האסור ולא מיתסר אפילו הכי כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אזלינן לחומרא דקי"ל סתם נדרים להחמיר ע"כ. ויש לדקדק בדברי הר"ן הללו דהא האומר דבר זה אסור עלי מדינא אסור אף שלא התפיסו משום דעיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי וכמ"ש הר"ן ברפ"ק דנדרים וא"כ כי אמר לא כשר דמשמע אלא אסור הרי זה עיקר הנדר האמור בתורה, ואף למ"ש הר"ן בר"פ שבועות שתים דעיקר הנדר הוא משום התפסה וטעמא דבאומר ככר זה אסור דנאסר הוא משום יד מ"מ גם לפי טעם זה ג"כ כי היכי דהתם אנו גומרים דבריו בדבר הנדור ה"נ הכא. ודוחק הוא בעיני לחלק בין אומר לא כשר לאומר בפירוש דבר זה אסור עלי ובגמ' אוקמוה למתני' כר' יהודה דפליג עליה דר"מ וס"ל דבעלמא לא בעינן תנאי כפול משום דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ומש"ה אסור באומר לכשר ולדכי אבל ר"מ דאית ליה דבעינן תנאי כפול אלמא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ומש"ה האומר לחולין שרי דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ובגמ' הביאו ברייתא אחת דקתני תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך מותר לחולין לא אוכל לך מותר ע"כ, כך היא גרסת הר"ן ולא גריס לחולין שאוכל לך אסור משום דברייתא זו ע"כ כר"מ היא וכדאוקמוה בגמרא וא"כ אליבא דר"מ האומר לחולין שאוכל לך שרי שהרי מתניתין דקתני לחולין שאוכל לך אסור אוקימנא לה בגמרא דלא כר"מ וכמ"ש וא"כ ע"כ לא גרסינן לה להאי בבא וטעמא דהני דשרו משום דאי כשאוכל פשיטא דשרי וכשלא אוכל נמי נהי דאיכא למימר הא מה שאוכל לך לא יהא חולין אלא קרבן מ"מ הא אוקימנא לה כר"מ ור"מ לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ובגמרא הקשו דכיון דרישא דברייתא ע"כ ר"מ היא וכדכתיבנא א"כ אמאי קתני סיפא לחולין לא אוכל לך מותר והתנן (בדף י"ג) לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר וס"ד דטעמיה הוא משום דהלמ"ד היא פתוחה ומשמע לא קרבן מה שלא אוכל לך הא מה שאוכל לך יהא קרבן וקשיא לן הא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן ואמר ר' אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך דאע"ג דהלמ"ד פתוחה מ"מ משמע נמי כאילו היא בשו"א ומשמע נמי לא קרבן ובכל דוכתא ודוכתא מפרשינן לישניה בגוונא דמצי חייל נדריה והכא מפרשינן דהכי קאמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך הכא נמי נימא לא חולין ליהוי אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך דאית לן לפרושי למ"ד דלחולין הכא דלא חולין קאמר כי היכי דליחול נדריה. וכי תימא אפ"ה היכי מצי חייל והא צריכים אנו

לומר מכלל לאו אתה שומע הן דמש"ה אוקימנא לעיל מתני' דלא כר"מ לאו קושיא הוא דה"מ במתני' דמסיים בה שאוכל לך אבל האי דמסיים לא אוכל לך אסור משמע ואפילו לר"מ ע"כ. וא"ת מנא ליה לסתמא דתלמודא דהאומר לא חולין ליהוי לפיכך לא אוכל לך דאפילו ר"מ מודה בזה דאסור משמע עד שיקשה אליו דר"מ אדר"מ. ונראה דהתלמוד הוקשה אליו חלוקה זו דסיפא אמאי קתני לה בפני עצמה ליערבינהו בהדי חלוקות דרישא וליתני חולין החולין כחולין לחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך מותר דהא האומר לחולין שאוכל לך לר"מ שרי דהא מתני' דאסר אוקימנא בגמ' דלא כר"מ, ועוד דחלוקה זו דקתני לחולין לא אוכל לך דשרי היא פשוטה ואפשר דאפילו ר' יהודה יודה בה דהא משמעותיה היא לא חולין מה שלא אוכל לך הא מה שאוכל לך יהא חולין, מכח קושיות אלו הכריח התלמוד דסיפא זו מילתא אחריתי רצה לאשמועינן דהיינו דהיה עולה על הדעת דהאומר לחולין לא אוכל לך דיהיה אסור ואפילו אליבא דר"מ לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן והיינו משום דהיינו מפרשים דבריו לא חולין יהא לפיכך לא אוכל לך והכא לא שייך מכלל לאו אתה שומע הן משום דסיים בדבריו ואמר לא אוכל לך אפ"ה קתני סיפא דשרי ועל זה הקשו דכיון דלא שייך כאן מכלל לאו אתה שומע הן אמאי שרי הרי זה דומה לאומר לקרבן לא אוכל לך דאסור אליבא דר"מ ותירצו האי תנא ס"ל כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא סבר ליה כוותיה בחדא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן והיינו טעמא דרישא דשרי ופליג עליה בחדא דלקרבן לא אוכל לך ע"כ:

והנה כפי תירוץ זה האי תנא דברייתא דפליג עליה דר"מ במתני' דלקרבן לא אוכל לך לאו משום דס"ל דכל שאומר לקרבן בלמ"ד פתוחה משמע לא דא"כ בברייתא דקתני לחולין לא אוכל לך בלמ"ד פתוחה אמאי שרי וכי תימא משום דהוי מכלל לאו אתה שומע הן הא ליתא דכל שסיים לא אוכל לא חשיב מכלל לאו אתה שומע הן דאלת"ה ליכא קושיא כלל וכמ"ש לעיל אלא טעמיה דהאי תנא הוא דס"ל דלא פסקינן לדבוריה ולומר דמה שאמר לא אוכל פירושו הוא לפיכך לא אוכל אלא פשטן של דברים הוא או שיהא קרבן מה שלא יאכל והא פשיטא דשרי או אם פירושו לא קרבן מה שלא אוכל לך הא מה שיאכל יהיה קרבן הא נמי שרי דהא ס"ל כר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ולפי זה אם אמר בפירוש לקרבן לפיכך לא אוכל לך אסור וכן אם אמר לחולין לפיכך לא אוכל לך אסור דהא פירושו הוא לא חולין אלא קרבן וכבר כתבנו דכל שסיים ואמר לא אוכל אית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. ועוד אפשר לומר דתנא דברייתא אפילו אם אמר לקרבן לפיכך לא אוכל לך ס"ל דשרי משום דליכא התפסה במה שיאכל ואנן בעינן

התפסה במה שיאכל וכן אם אמר לא חולין לפיכך לא אוכל לך לא מהני מה"ט דאנן בעינן התפסה במה שיאכל. וא"ת א"כ מנ"ל דהאי תנא ס"ל כר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן אימר דטעמא דרישא דשרי הוא משום דליכא התפסה במה שיאכל. הא ל"ק כלל משום דאי הוה ס"ל להאי תנא מכלל לאו אתה שומע הן הרי איכא התפסה אם אמר חולין שלא אוכל לך דפירושו הוא הא מה שאוכל לך לא יהא חולין אלא קרבן אלא ודאי מדשרי בהנך דרישא ש"מ ר"מ היא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן והאומר לא חולין לפיכך לא אוכל לך שרי משום דליכא התפסה במה שיאכל וא"ת מנא ליה להר"ן דסתמא דתלמודא ס"ל דההיא דלקרבן לא אוכל לך דר"מ אוסר דמירי אף בלמ"ד פתוחה וס"ל דאף בלמ"ד פתוחה לפעמים דרשינן לה כאילו הוא בשב"א כי היכי דניחול נדריה אימא דלעולם ס"ל דכל שהלמ"ד פתוחה לעולם משמעותה לא וההיא דלקרבן לא אוכל לך מיירי בשב"א תחת הלמ"ד אלא דס"ל דברייתא דקתני לחולין לא אוכל לך מיירי בלמ"ד פתוחה דהא ע"כ הכי ס"ל לסתמא דתלמודא והטעם הוא כמו שכתבנו למעלה דאי מיירי בשב"א מאי אשמעינן סיפא הא כבר שמעינן מרישא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ואם בההיא דלקרבן מנ"ל דס"ל דגם הפת"ח לפעמים כמו שב"א ונ"ל דהר"ן ס"ל דרב אשי לא פליג אמאי דהוה ס"ל לסתמא דתלמודא ולרב אשי ודאי דס"ל דהפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א וכמו שנכתוב לקמן וכיון דרב אשי הכי ס"ל גם המקשה והתרצן הכי ס"ל ועוד דגירסת הר"ן לקמן בדף י"ג כשהקשו באותה ברייתא דקתני וכולן לא אוכל לך מותר מהא דר"מ דאמר לקרבן לא אוכל לך אסור ל"ק הא דאמר לאימרא הא דאמר לא אימרא ע"כ. וזאת היא גירסת הר"ן והגירסא האחרת היא כפי גירסת הראב"ד וכמו שנבאר לקמן ולפי הגירסא הראשונה הפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א וכמבואר וס"ל דההיא אוקימתא היא מוסכמת ואין חולק בה ומש"ה כתב דסתמא דתלמודא אתיא אליבא דהלכתא, וא"ת כפי תירוץ זה דשמעתין דאיכא תנא דס"ל כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא מאי דוחקיה התם בדף י"ג באותה ברייתא דקתני וכולן לא אוכל לך מותר אימא דאותה ברייתא היא תנא דהך ברייתא דקתני לחולין שלא אוכל לך דשרי דפליג עליה דר"מ בההיא דלקרבן לא אוכל לך. וי"ל דאותה סוגיא קיימא אליבא דרב אשי דליכא תנא דס"ל כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא ומש"ה הוצרכו שם לתירוצים אחרים וזאת היא סברת סתמא דתלמודא הכא שהקשו על הברייתא מדברי ר"מ אבל לעולם דכפי תירוץ זה ליכא קושיא כלל באותה ברייתא דוכולן לא אוכל לך מותר ורב אשי תירץ הא דאמר לחולין הא דאמר לא חולין דמשמע לא להוי חולין אלא כקרבן ע"כ. כלומר כולה ברייתא ר"מ היא והא דקתני סיפא לחולין לא אוכל לך מותר

מיירי דאמר לחולין בשב"א תחת הלמ"ד הילכך ליכא למימר לא חולין קאמר מאי אמרת חולין יהא מה שלא יאכל הא מה שאוכל יהא קרבן לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן הא דאמר לחולין בפת"ח הלמ"ד ומה דאמר רב אשי הא דאמר לאו דוקא דהא לאו ברייתא היא אלא ה"ק הא דבעית למיסר ומדמית לה להיא לא אוכל לך קושטא קא אמרת כל שאמר לחולין בלמ"ד פתוחה ע"כ, וכ"ת אמאי לא קאמר הא דאמר לחולין בשב"א הא דאמר לקרבן בשב"א הא ל"ק כלל משום דרב אשי ס"ל דההיא דלקרבן מיירי אף בלמ"ד פתוחה וא"כ ההיא דלקרבן מיירי בכל גוונא ולא אשכח גוונא לחלק בין שב"א לפת"ח אלא בהך דלחולין לא אוכל לך משום דאף דהפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א השב"א לעולם אינה מתפרשת כי אם בשב"א. וא"ת כפי מה שכתבנו לעיל דעיקר קושית המקשה היא מדלא עריב תנא חלוקה זו דסיפא עם הנך דרישא שמעת מינה דהך סיפא מילתא אחריתי אתא לאשמועינן דאף במילתא דלא שייך ביה מכלל לאו אתה שומע הן אפ"ה שרי וא"כ כפי אוקימתא דרב אשי מה השמיענו התנא בחלוקה זו דלחולין לא אוכל לך הא פשיטא דשרי ואי דלא נימא מכלל לאו אתה שומע הן א"כ ליערבינהו בהדי בבא דרישא. וי"ל דלמדנו דלא נימא כי היכי דפת"ח מתפרשת לפעמים כשב"א ה"נ שב"א תתפרש לפעמים כפת"ח וליתסר משום דהוי כאומר לא חולין אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך קמ"ל דלא משום דהשב"א לעולם אינה מתפרשת אלא כשב"א ואי הוה תנא להך בהדי רישא לא היינו יודעים דין זה שהיינו אומרים דכולה ברייתא טעמא הוא משום דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן אבל השתא דתני לה באפי נפשה שמעינן דטעמיה הוא משום דהשב"א אינה מתפרשת כי אם כשב"א ואם אמר בפת"ח אסור משום דהוי כאומר לא חולין אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך ולא שייך הכא מכלל לאו אתה שומע הן כיון שסיים דבריו ואמר לא אוכל לך:

ודע דשני התירוצים הללו לא פליגי לענין דינא אליבא דר"מ דאליבא דכ"ע כל שאומר לקרבן לא אוכל לך בין בפת"ח בין בשב"א לר"מ אסור משום דהוי כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ואם אמר לקרבן לא אוכל לך בפת"ח לר"מ אסור מהך טעמא ואי אמר בשב"א לר"מ שרי דכל בשב"א לא יסבול לפרשו כמו לא. וכל זה הוא לר"מ אבל לר' יהודה אף באומר לחולין לא אוכל לך בשב"א אסור משום דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן וה"ק חולין מה שלא אוכל הא מה שאוכל קרבן ולא פליגי ב' תירוצים הללו אלא אי איכא תנא דס"ל כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא דלרב אשי ליתיה להאי תנא ואין לנו מחלוקת שלישי ואליבא דהתרצן הראשון יש חלוקה ג' וכמו שבארנו למעלה:

ודע שהר"ן הביא גירסא אחרת בשם הראב"ד בברייתא זו דגריס לחלין שאוכל לך אסור

לחולין לא אוכל לך מותר ופירוש לחלין הוא חלות תודה ומש"ה אסור דומיא דאומר לקרבן שאוכל לך, ולפי גירסא הלזו מתיישבת הסוגיא היטב דהקשו דכי היכי דהתם האומר לקרבן לא אוכל לך אסור משום דאנו מפרשים לדבריו דהכי קאמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך הכי נמי הכא נפרש דבריו לחלין יהא לפיכך לא אוכל לך ותירצו דהאי תנא סבר לה כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא סבר ליה כותיה בחדא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ופליג עליה בחדא דלקרבן לא אוכל לך, וטעמא דמאי דפליג עליה אפשר לומר השני פירושים שכתבנו לעיל כפי הגירסא האחרת או משום דלא פסקינן לדבוריה או משום דליכא התפסה במה שיאכל ורב אשי תירץ הא דאמר לחלין בשב"א הא דאמר לחלין בפת"ח דמשמע לא חלין ע"כ. ולפי גירסא זו לא גרסינן בסיפא דמלתא דרב אשי אלא דלא שייך כלל וכמבואר. וכתב הר"ן דכי אמר לחלין בשב"א מתסר דה"ק לחלות תודה יהא לפיכך לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך דאוסר ר"מ דההיא נמי בלמ"ד שבאי"ת היא דוקא אבל כי קאמר בלמ"ד פתוחה לא חלין קאמר שכן משמעות לשונו וא"א לפרשו בענין אחר הילכך שרי דמאי מצית למימר לא יהא חלות תודה מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהא חלות תודה הא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן ואי קשיא לך אי לחלין בלמ"ד פתוחה תני ברייתא ומשמע לן דלא אמר היכי קתני במציעתא לחלין שאוכל לך אסור אדרבא הוה לן למיתני מותר דלא חלין קאמר, נראה בעיני דמציעתא בלמ"ד ושב"א וסיפא בלמ"ד ופת"ח וכל חדא רבותא קמ"ל מציעתא קמ"ל דכל היכא דאמר למ"ד בשב"א אע"ג דמסיים לישנא דהיתרא דהיינו שאוכל לך אסור וסיפא רבותא קמ"ל דכל היכא דאמר לחלין בפתח אע"ג דמסיים בלישנא דאיסורא דאומר לא אוכל לך מותר עכ"ד. ולפי זה ההיא דעלה י"ג הכי גרסינן הא דאמר לאימרא הא דאמר לאימרא וכן כתב שם הר"ן וז"ל ואיכא דגרסי הא דאמר לאימרא בשב"א תחת הלמ"ד הא דאמר לאימרא כלומר בפת"ח תחת הלמ"ד דס"ל למאן דגרסי הכי דלמ"ד פתוחה הרי הוא כלא וכפי פירוש הגירסא השנית שכתבתי למעלה בברייתא דחולין החולין כחולין ע"כ, וכן ההיא דפ"ב דף ט"ז דאמרינן לא קשיא כו' הכי גרסינן הא דאמר לקרבן בשב"א הא דאמר לקרבן בפת"ח וכן כתב שם הר"ן וגירסת הגמ' דקאמר הא דאמר לקרבן הא דאמר לא קרבן הוא כפי הגירסא הראשונה שכתב הר"ן כאן דכפי אותה הגירסא הפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א ולפיכך אף באומר לקרבן בפת"ח אסור משום דנעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך אבל להראב"ד אליבא דרב אשי הפת"ח לעולם משמעותה לא וכדכתיבנא. והנה כפי גירסא הלזו דהראב"ד לא נתבאר סברת התרצן הא' מאי הוה ס"ל בסברת ר"מ ובסברת תנא דברייתא במשמעות הפת"ח

אם לעולם משמעותה לא או דלמא דלפעמים מתפרשת כמו שב"א כי היכי דניחול נדריה. והנה אי ס"ל דלר"מ אף באומר לקרבן בפת"ח אסור א"כ אף תנא דברייתא הכי ס"ל ומאי דקאמר לחלין שאוכל לך מיירי בין בשב"א בין בפת"ח וסיפא מיירי בכל גוונא ופליג עליה דר"מ בלחלין לא אוכל לך מהטעמים שכתבנו, ואפשר עוד לומר בדרך אחר דזה התרצן ס"ל דלר"מ ההיא דלקרבן לא אוכל לך מיירי אף בפת"ח ותנא דברייתא פליג עליה בהא וס"ל דהפת"ח לעולם אינה מתפרשת כי אם כמו לא ומש"ה תני לחלין לא אוכל לך מותר דמיירי בפת"ח ומיהו מודה שאם אמר לחלין לא אוכל לך בשב"א דאסור ולא פליג עליה אלא באומר בפת"ח. אך נראה דזה הפירוש לא ניתן להאמר משום דאי הך תנא ס"ל דהפת"ח היא לעולם כמו לא א"כ מציעתא דקתני לחלין שאוכל לך אסור אמאי והרי לא חלין קאמר וכי תימא מציעתא בשב"א וסיפא בפת"ח וכמו שהוא לדעת רב אשי הא ליתא דאם זה המתרץ סובל זה הדוחק דמציעתא מיירי בחד גוונא וסיפא בחד גוונא מי הזקיקו לומר דזה התנא דברייתא היא סברא שלישית אימא דגם ר"מ הכי ס"ל ומאי דקאמר לקרבן לא אוכל לך דאסיר מיירי בשב"א אלא דזה המתרץ ס"ל דהוא דוחק גדול לאוקומי מציעתא בחד גוונא וסיפא בחד גוונא ומש"ה אי ס"ל להאי תנא דגם הפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א מציעתא מיירי בכל גוונא וסיפא נמי מיירי בכל גוונא דהא אין לחלק בין שב"א לפת"ח, ומלישנא דתלמודא הכי משמע דקאמר ס"ל כוותיה בחדא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן משמע דדוקא בהאי מילתא ס"ל כר"מ ואם כפי הפירוש שהיינו רוצים לומר הא ס"ל כותיה באומר לקרבן לא אוכל לך בשב"א ופליג עליה בפת"ח אלא ודאי דכפי אוקימתא זו הברייתא חולקת עם ר"מ בחלוקה זו דלקרבן לא אוכל לך בין בשב"א בין בפת"ח ולדידיה מציעתא וסיפא מיירי בחד גוונא, ומיהו אפשר לומר דמודה לרב אשי דר"מ לא אמר אלא בשב"א אבל בפת"ח לעולם משמעותה לא ומציעתא וסיפא מיירי בשב"א וטעמא דסיפא דמותר ופליג עליה דר"מ הוא מהטעמים שכתבנו ולפי זה אין בין המתרץ הראשון לרב אשי אליבא דר"מ שום נפקותא לדינא וכמבואר:

ודע דלכל הגירסות הדבר הקשה אלי הוא לישנא דברייתא דדף י"ג דקתני תנא אימרא לאימרא כאימרא כו' כולן שאוכל לך אסור לא אוכל לך מותר ע"כ. ופשטא דמלתא הוא דבמאי דמיירי שאוכל מיירי שלא אוכל והנה אי ס"ל דכשאוכל אף בפת"ח אסור משום דהפת"ח לפעמים מתפרשת כשב"א א"כ בלא אוכל לך אמאי מותר נימא לאימרא יהא לפיכך לא אוכל לך ואי ס"ל דלעולם הפת"ח משמעותה לא דלפי זה שאוכל לך מיירי בשב"א לא אוכל לך אמאי שרי, וגם ראיתי את הלחץ אשר נלחץ שם הר"ן ליישב

הברייתא דאוכל מיירי בחד גוונא ושלא אוכל מיירי בחד גוונא ולא נתקררה דעתי בדבריו. ועיין במ"ש בזה לקמן בשם התוס' ע"ש. ולא ידעתי למה לא הוזכר שם תירוץ זה דהך תנא ס"ל כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא דס"ל כר"מ דלא שני ליה בין אימרא לאימרא כאימרא ופליג עליה בחדא דהיינו בלא אוכל לך והוא התנא דלחלין לא אוכל לך והשתא כולה ברייתא מיירי בחד גוונא: ודע דאיכא בין שתי גרסאות הללו שהביא הר"ן לענין דינא טובא. חדא דלפי גירסא ראשונה הפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א ולדידיה לקרבן שאוכל לך בין בפת"ח בין בשב"א אסור וכן לקרבן לא אוכל לך אליבא דר"מ בין בפת"ח בין בשב"א אסור אבל לגירסת הראב"ד לקרבן שאוכל לך בשב"א אסור בפת"ח מותר וכן לקרבן לא אוכל לך בשב"א אסור בפת"ח מותר משום דס"ל דלעולם הפת"ח משמעותה לא ותו איכא בינייהו באומר לחולין לא אוכל לך או שאמר בפירוש לא חולין לא אוכל לך דלגירסא הראשונה אליבא דר"מ אסור משום דה"ק לא חולין אלא קרבן לפיכך לא אוכל ואע"ג דהוי מכלל לאו אתה שומע הן מ"מ כיון שסיים דבריו ואומר לא אוכל לך לא חשיב מכלל לאו אתה שומע הן. ולגירסת הראב"ד ליתנהו להני כללי אלא לר"מ בהני גווני מותר משום דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן: ודע דלכל הגירסאות השב"א אינה מתפרשת כמו לא ובזה לא נחלק אדם מעולם. ודע דמלבד מחלוקת זה דנחלקו ר"מ ור' יהודה באומר לחולין שאוכל לך אי אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן או לא נחלקו באומר קרבן שאוכל לך דלר' יהודה שרי משום דבעי כ"ף הדמיון וכדתנן במתני' כאימרא כדירים כעצים כמזבח ה"ז נדר דמשמע דוקא משום דאמרם בכ"ף הדמיון אבל באומר טמא נותר ופגול מה שאוכל לך אף שלא אמרם בכ"ף הדמיון אסור אף לר' יהודה וטעמא דהני מיתסרי אפילו בלא כ"ף הדמיון משום דשמן מורה על שם איסור הרי הוא כאומר כפגול כנותר והוקשה לו ממתני' דתנן בעלה י"ג האומר קרבן עולה מנחה חטאת תודה שלמים שאני אוכל לך ר' יהודה מתיר וטעמא דלא אמרינהו בכ"ף ואמאי והא הני שמן מורה איסור ומאי שנא מפגול ונותר ותירץ דשאני הני דאע"פ ששמן מורה איסורא מ"מ אין שמן על שם איסורם שהאומר בהמה זו עולה או חטאת אינו מתכוין בשם זה לאיסורא אלא שצריך לעשות ממנה דיני עולה או חטאת או תודה או שלמים משא"כ בפגול ונותר ששמן עליהם משום איסור בלבד ולפיכך כל שאמר פגול או נותר עלי ככר זה דבריו מוכיחין דלאיסורא הוא מתכוין וכפגול או נותר קאמר ומש"ה מיתסר בלא כ"ף אפילו לר"י א"כ טעמיה דר"י דבעי כ"ף משום דבלא כ"ף ס"ל דחי אימרא קאמר וכן בשארא ומש"ה בטמא פגול ונותר דלא שייך חי טמא לא בעיא כ"ף והכי מוכח האי פירושא בגמרא דתניא מודים חכמים לר"י באומר הא קרבן כו'

כלומר אע"ג דפליגי עליה באומר קרבן גרידא דלאו חי קרבן קאמר באומר הא קרבן מודו ליה עכ"ד. ונראה דאיכא בין ב' הפירושים דלפירושא קמא דכל שאין שמו על שם איסורו כל שלא אמרו בכ"ף הדמיון אין דבריו מוכיחין דלאסור מתכוין ל"ש אומר קרבן שאוכל לך ל"ש אומר קרבן ככר זה עלי לא מהני כל שלא אמרו בכ"ף הדמיון אך אי טעמא הוא דילמא נשבע חי קרבן או חי אימרא זה יצדק באומר קרבן או אימרא שאוכל לך דנשבע שיאכל הימנו אבל באומר קרבן או אימרא עלי ככר זה התם לא שייך שבועה דאם אנו מפרשים דבריו חי קרבן אין שום חלות לדבריו שסיים עלי ככר זה. וראיתי לתוס' בריש פ"ב דנזיר דף ט' עלה דמתני' דתנן אמר ר' יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן שהקשו וא"ת והא בנדרים מוכח לר' יהודה אם אמר קרבן לא הוי נדר בקרבן עד שיאמר כקרבן בכ"ף וי"ל דה"מ כשלא אמר עלי אלא ככר זה קרבן אבל כי אמר ככר זה עלי קרבן א"צ לומר כ"ף ע"כ. ונראה דהתוס' ס"ל דטעמא דר"י דנדרים לאו משום דדילמא חי קרבן אמר דאי ס"ל כי נמי לא אמר עלי אלא ככר זה קרבן פשיטא דהכא לא שייך חי קרבן וכדכתיבנא אלא התוס' ס"ל טעמא קמא דהר"ן דבעינן כ"ף הדמיון כדי שיהיה דבורו מוכיח לאיסור ועל זה חלקו בין אומר עלי לאינו אומר עלי דבאומר עלי הרי דבריו מוכיחין לאיסור, ונראה דה"ה באומר קרבן עלי שאוכל לך או שאוכל לך עלי קרבן דכיון דאמר עלי מיתסר אף לר' יהודה משום דכיון דאמר עלי דבריו מוכיחין לאיסורא. אך הר"ן חולק בחלוק זה שחלקו התוס' שהרי כתב בתחלת דבריו כל שאמר פגול או נותר על ככר זה דבריו מוכיחין כו' הרי דגם באומר עלי לא אסר אלא באומר פגול או נותר דשמם על שם איסורם ומההיא דנזיר ל"ק ליה להר"ן דהתם לאו בהאי דינא קא משתעי ולא אתא ר' יהודה אלא לאפוקי מת"ק דאמר דלב"ש נזיר ואתא איהו לומר דאף ב"ש לא אמרה אלא באומר הרי הן עלי קרבן כלומר דאמרו כדינו דהיינו כקרבן: ודע דבר פלוגתיה דר' יהודה הוא ר"מ דלא בעי כ"ף הדמיון וכדאמרינן בדף י"ג מאן תנא דלא שני ליה בין אימרא לכאימרא ר"מ היא כו' ומתני' דתנן התם האומר קרבן עולה מנחה חטאת תודה שלמים שאני אוכל לך אסור ר"מ היא וכדאמרינן התם בגמ' ומיהו אף ר"מ דאית ליה דלא בעינן כ"ף הדמיון הוא דוקא באומר שיאכל אבל באומר שלא יאכל אף ר"מ מודה דאם אמר קרבן לא אוכל לך מותר וכדתנן בפ"ב דנדרים דף ט"ו קרבן לא אוכל לך מותר ואוקימנא לה כר"מ וכתב הר"ן בדף י"ג דטעמא דמילתא דכי אמר קרבן בלא למ"ד משמע דנשבע בחיי קרבן שלא יאכל ע"כ. ונראה לפי פשטן של דברים דטעמא דאם אמר קרבן שאוכל לך דאסיר ולא אמרינן דנשבע בחיי הקרבן שיאכל משום דדוקא שלא אוכל לך הוי בידו ומש"ה אמרינן דנשבע אבל באומר שאוכל לך

לאו בידו הוא שיאכל משל חבירו ומש"ה אמרינן דאסור דכוונתו היא דמה שיאכל יהא קרבן ולפי זה נ"ל דבאומר קרבן שאוכל ככר זה דשרי משום דאמרינן דנשבע בחיי קרבן שיאכל אותו ככר, הן אמת דכעת לא מצאתי דין זה אך לא מצאתי חילוק בין אומר קרבן שאוכל לאומר קרבן שלא אוכל אם לא על האופן שכתבתי. וא"ת באומר קרבן לא אוכל לך למה לן לר"מ מטעמא דנשבע בחיי קרבן תיפוק ליה דאפילו שנאמר דלאו לשבועה נתכוין שרי דהא לא אמר אלא דקרבן יהיה מה שלא אוכל אם לא על האופן שכתבתי. וא"ת יאכל הא מה שיאכל יהא חולין הא ל"ק כלל משום דאנן אליבא דר"מ קיימינן ואיהו אית ליה באומר לקרבן לא אוכל לך דאסיר משום דאמרינן דהכי קאמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך וא"נ מן הדין היה דגם באומר קרבן לא אוכל לך שיהיה אסור ונימא דפירושו הוא קרבן יהיה לפיכך לא אוכל לך אלא דטעמא דמילתא משום דהוי כנשבע אבל באומר לקרבן לא שייך שבועהבלמ"ד: וראיתי להר"ן בפ"ב דנדרים שכתב עלה דמתני' דקרבן לא אוכל לך דמותר דטעמא הוא דאי אמרינן דבחיי קרבן משתבע שרי דקרבן לאו בר אשתבועי הוא ואי אמרינן דקרבן יהא מה שלא אוכל משלך קאמר הא נמי שרי דלא שוי קרבן אלא מה שלא יאכל ע"כ. ותמהני דאי לאו משום דאמרינן דבחיי קרבן משתבע פשיטא דהיה אסור לר"מ דמוקמינן מתני' כוותיה דהיינו אומרים דהכי קאמר קרבן יהא לפיכך לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך דאסור אליבא דר"מ וצ"ע. ודע דאמרינן בגמרא דמודים חכמים לר' יהודה באומר הא קרבן שאוכל לך דשרי וטעמא הוא משום דבאומר הא קרבן משמעותו הוא דנשבע בקרבן שיאכל. וכתב הר"ן בדף י"ג עלה דמתני' וז"ל והאי דלא עריב האי בהדי הני דרישא דליתני הקרבן כקרבן קרבן לקרבן שאוכל לך אסור משום והאי דלא עריב האי בהדי הני דרישא דליתני הקרבן כקרבן לקרבן שאוכל לך אסור משום דהנהו תלתא דהיינו הקרבן כקרבן קרבן דוקא כי אמר שאוכל אסור אבל אמר לא אוכל שרי וכדכתיבנא אבל אמר לקרבן אפילו אמר לא אוכל אסור ע"כ. והנה באומר הקרבן כקרבן שאוכל לך לאו לישנא דשבועה הוא ומש"ה אסור שהרי אמר דמה שיאכל יהיה כקרבן אי נמי אמר הקרבן שפיר משמע דשוי קרבן מה שיאכל וכן קרבן שאוכל שפיר משמע איסור וכבר כתבנו דליכא למימר דנשבע בחיי הקרבן כיון דאמר שאוכל ואם אמר שלא אוכל שרי בכולהו דאם אמר קרבן לא אוכל שבועה היא וכן אם אמר כקרבן לא אוכל לך פשיטא דשרי דאף דלא שייך הכא שבועה היכא דאומר בכ"ף מ"מ שרי שהרי אמר כקרבן יהיה מה שלא יאכל הא מה שיאכל יהיה קרבן ואם אמר הקרבן לא אוכל לך נמי שרי דאי אמרת בלשון שבועה היא לא אמר כלום ואי אמרת דלאו לשון שבועה היא כל שלא אמר בפירוש הא קרבן

סוף סוף הא לא שוי קרבן אלא מה שלא יאכל וכי תימא איך יתכן לומר לשון שבועה באומר הקרבן הא אמרינן דלר"מ לא הוי לשון שבועה אלא באומר הא קרבן הא לא קשיא דהתם מיירי באומר שאוכל ומש"ה לא חשיב שבועה אלא באומר הי קרבן אבל באומר שלא אוכל אפשר דחשיב שבועה אף באומר הקרבן דומיא דאומר קרבן דבשלא אוכל חשיב שבועה ואוכל לא חשיב שבועה וכבר כתבנו דבאומר לא אוכל יצדק יותר לישנא דשבועה מאומר שאוכל דאינו צודק לישנא דשבועה:

הכלל העולה דלדעת ר"מ לא בעי כ"ף הדמיון והאומר קרבן או עולה שאני אוכל לך אסור דלא שייך שבועה וכן אם אמר הקרבן כקרבן לקרבן שאוכל לך אסור וכמ"ש ואם אמר קרבן שלא אוכל לך שרי משום דבחיי קרבן נשבע וכן אם אמר הקרבן כקרבן שלא אוכל לך שרי וכמ"ש ואם אמר לקרבן לא אוכל לך אסור משום דנעשה כאילו אמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ואם אמר אוכל לך אסור משום דנעשה כאילו אמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ואם אמר הא קרבן שאוכל לך מודה לר"י דמותר שלא נדר זה אלא בחיי קרבן. ולדעת ר"י האומר קרבן או עולה ודכוותיה שאוכל לך שרי משום דבעי כ"ף הדמיון ואם אמר כקרבן מה שאוכל לך אסור ואם אמר הקרבן או לקרבן שאוכל לך לא נתבאר בזה בפירוש סברת ר"י. והנה בחלוקה דהקרבן נראה דלר"י שרי שהרי בגמ' הקשו עלה דמתני' דקתני הקרבן שאוכל לך אסור והתניא מודים חכמים לר"י באומר הא קרבן והא עולה והא מנחה והא חטאת שאוכל לך שמותר שלא נדר זה אלא בחיי קרבן. ונראה דהמקשה היה סבור דאין חלוק בין אומר הקרבן בתיבה אחת לאומר הא קרבן בשתי תיבות ונהי דתירצו דיש חילוק היינו אליבא דר"מ אבל לר"י מנא לן. ועוד דדבר קשה הוא בעיני לומר שהיה סבור המקשה דאמר הקרבן דלא מהני לר"מ ולפי האמת אפילו ר' יהודה מודה דאסיר נמצא שהמקשה טעה בדמיונו מן הקצה אל הקצה אלא ודאי דלעולם לר"י האומר הקרבן שרי בלישנא דשבועה והיה סבור המקשה דגם ר"מ מודה בזה ועל זה השיבו לו דליתא דר"מ לא הודה לר"י אלא באומר הא קרבן אבל באומר הקרבן ס"ל דאסור. אך באומר לקרבן שאוכל לך אני מסתפק אליבא דר"י אי הוי לישנא דשבועה או לא. וכן אני מסתפק בדעת ר"י באומר לקרבן לא אוכל לך דר"מ אוסר לדעת ר' יהודה מהו. והנה אם הוא בשב"א נראה דהיינו הספק שנסתפקנו למעלה אי הוי לישנא דשבועה ואם אמרו בפת"ח אי ס"ל לר"י דפת"ח אינה מתפרשת כי אם כלא פשיטא דאסור דהכי אמר לא קרבן מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהיה קרבן ולר"י אית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ואם אמר לקרבן שאוכל לך בפת"ח פשיטא דשרי אך אי ס"ל דהפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א יש להסתפק אליבא דר"י באומר לקרבן

לא אוכל לך אי פליג עליה דר"מ אי לא וכן באומר לקרבן שאוכל לך נמי יש להסתפק אליבא דר"י ולקמן בעז"ה כשנבוא לפסק הלכה נאריך בזה:

והנה כל מ"ש למעלה הוא אליבא דהר"ן ועתה אבאר הסוגיא אליבא דהרא"ש. והנה הרא"ש גריס האומר לחולין שאוכל לך לא כשר ולא דכי ע"כ. ולא ידעתי למה לא שנה התנא נמי בהני כרישא ולימא לכשר ולדכי כולה בפתחות הלמ"ד ומה שמגדיל התימה הוא דאליבא דהרא"ש כל שאמר לא חולין בפירוש אף לר"מ אסור ולא חשיב מכלל לאו אתה שומע הן וכמו שנבאר בסמוך וא"כ כיון דמתניתין ר"מ היא וכדאוקימנא בגמ' מאי איריא דקתני לא דכי ולא כשר אפילו אמר לכשר ולדכי בפתחות הלמ"ד אסור. שוב ראיתי להרב בעל תיו"ט שגם הוא נרגש בזה ותירץ דהכי קתני האומר לחולין בפת"ח נעשה כאומר לא כשר בחול"ם דבהא כ"ע מודו אליבא דהרא"ש ע"כ ודוק וצ"ע:

תו גריס הרא"ש טהור וטמא נותר ופגול (ע"כ) וס"ל דאם אמר טהור או טמא שאוכל לך אסור דהיינו קדשים שנוהג בהם טומאה וטהרה ע"כ. והנה בזה חולק עם הר"ן דלהר"ן אם אמר טהור בלא למ"ד פתוחה אינו נאסר ולהרא"ש נאסר ונראה דלהרא"ש ה"ה אם אמר דכי או לטהור בפת"ח אסור דהא תרגום של טהור הוא דכי והדבר צריך תלמוד. ובברייתא דחולין החולין הכי גריס חולין החולין כחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך מותר לא חולין שאוכל לך אסור לחולין לא אוכל לך מותר ע"כ. ורישא קמ"ל דלא אוכל דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן דמשמע חולין יהיה מה שלא אוכל לך הא מה שאוכל יהיה כהקדש ומציעתא דהיינו לא חולין שאוכל לך אסור דמשמע לא חולין ליהוי אלא קרבן מה שאוכל לך וכר"מ אתיא מדפריך מרישא לסיפא ולא פריך ממציעתא ואע"ג דמתני' לחולין שאוכל לך אוקימנא כר' יהודה שאני הכא כיון דקאמר לא חולין כאילו אמר בהדיא קרבן יהא ומתני' לחולין בפת"ח קתני דאי הוה אמרינן לא חולין ליהוי אלא קרבן הוה משמע מכלל ולא אמרינן לא חולין כו' ואי הוה תני במתני' לחולין שלא אוכל לך הוה ניחא טפי דההוא ודאי הוי מכלל לאו דהוה משמע לחולין ליהוי מה שלא אוכל לך הא מה שאוכל יהא קודש אבל לשון הגמרא דקא סברוה לא חולין ליהוי אלא קרבן לא משמע הכי וגם מתני' לא מוכחא כן דכל הני דמתני' אשאני אוכל דרישא קיימי ע"כ. וגם בזה אינם שוים בדינם הרא"ש עם הר"ן דלהר"ן לא שנא אמר לחולין שאוכל לך לא שנא אמר לא חולין שאוכל לך בכולהו אליבא דר' מאיר מותר דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. ולהרא"ש דוקא באומר לחולין בפת"ח הוא דפליג ר"מ אבל באומר לא חולין אף ר"מ מודה דאסור דלא חשיב מכלל לאו: עוד כתב הרא"ש דהאומר לחולין בפת"ח שלא אוכל לך דאסור לר"מ דמשמע לא חולין ליהוי אלא קרבן לפיכך

לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך דאמרינן דאסיר משום דהכי קאמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ואע"ג דבאומר לחולין בפת"ח צריכין אנו למכלל לאו דהיינו לא חולין אלא קרבן ומתניתין דקתני לחולין שאוכל לך מוקמינן לה דלא כר"מ שאני מתני' דמסיים שאוכל לך אבל הכא דסיים למילתיה בלא אוכל לך משמע שפיר דלאסור בא ומכלל לאו כי האי דמוכח שפיר אית ליה לר"מ ובדין זה מודה הר"ן לפי הגירסא הא' וכמ"ש לעיל. ודע דלהרא"ש ניחא לי דלא תיקשי מנא ליה לסתמא דתלמודא לומר דכל שסיים בדבריו לא אוכל אמרינן דלחולין דקאמר הוי לא חולין ואפי' לר"מ מהני אימא דלר"מ אפילו היכא דמוכח לא מהני כל שלא אמר בפירוש כקרבן מה שאני אוכל לך. ונראה דהתלמוד ראה דברייתא דקתני חולין שלא אוכל לך דשרי אלמא ר"מ היא ואפ"ה קתני מציעתא לא חולין שאוכל לך אסור ואע"פ שאנו צריכים לומר לא חולין אלא קרבן אפ"ה מודה בזה ר"מ דאסור משום דמוכח וא"כ גם באומר לחולין לא אוכל לך בפת"ח יאסר לר"מ ונימא דה"ק לא חולין יהא לפיכך לא אוכל לך וגם אליבא דר"מ יאסר משום דאיכא הוכחה לאיסור, ואפרש דבכ"ש פריך שהרי אליבא דהר"ן אף שחולק עם הרא"ש באומר לא בפירוש דלדידיה אינו מעלה ומוריד אמרו בפירוש לא למחשבה מכלל לאו מ"מ מודה להרא"ש דמה שמסיים בסוף שלא אוכל חשיב הוכחה ומודה ר' מאיר דאסור ומה שכתבנו דהר"ן חולק עם הרא"ש בדין זה דאומר לא חולין שאוכל לך אף שהר"ן לא כתב כן בפירוש מ"מ מדהוצרך להגיה הברייתא ולומר דמציעתא לא גרסינן לה ואי גרסינן היינו כגירסת הראב"ד דגריס לחלין ולא קאמר דגרסינן לא חולין משמע דלא ס"ל דיש חילוק בין אומרו לא חולין לאומר לחולין בפת"ח: ודע שהתוס' ז"ל הם חולקין עם הר"ן מן הקצה אל הקצה וז"ל שם תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך מותר וא"ת שאוכל לך פשיטא וי"ל דשלא אוכל איצטריך ליה אע"ג דמשמע מה שלא אוכל יהא כחולין הא מה שאוכל לך יהא כקרבן אפ"ה לא אסור דברייתא כר"מ דלית ליה מכלל לאו מיהו קשה מסיפא דקתני לא חולין שאוכל אסור ואמאי אסור אי משום דאמרינן לא חולין להוי אלא קרבן מה שאוכל לך הא נמי חשוב מכלל לאו כדאמרינן לעיל גבי לחולין דמתני' סברוה לא חולין להוי אלא קרבן ומסיק עליה מני אי ר"מ לית ליה מכלל לאו כו' אלמא חשיב ליה מכלל לאו וי"ל דלא דמי דלעיל במתני' לא אמר לא חולין אלא לחולין בפת"ח ואם אתה בא לאסור צריך אתה לפרש דבורו לחולין כמו לא חולין וכיון דצריך לפרש כולי האי חשיב מכלל לאו דלית ליה מכלל לאו אבל הכא שאמר בפירוש לא חולין הוי כאילו פירש דבריו בהדיא לא חולין אלא קרבן והואיל ואין כאן חסרון פתרון מהני אפי' לר"מ ולא חשיב מכלל לאו. עוד

כתבו אימא סיפא לחולין לא אוכל לך מותר והא תנן לקרבן לא אוכל לך אסור כו' הכא נמי נימא דה"ק לא חולין להוי אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך. וא"ת והא מוכח לעיל דכיון דאמר לחולין בפת"ח חשיב מכלל לאו וי"ל דס"ד השתא דכיון דאמר לחולין לא אוכל לך הוכיח סופו שלאסור בא הילכך אפי' לר"מ פשיטא ליה לחולין בפת"ח כמו לא חולין דלא דמי לחולין דמתני' דהתם אמר לחולין אוכל לך וליכא הוכחה לאיסור לא בתחלת דבריו ולא בסוף דבריו ומסיק רב אשי הא דאמר לחולין בפת"ח לא מהני לר"מ אף כי בסוף דבריו אמר לא אוכל דלא חשיב הוכחה רק היכא דאמר לא חולין שתחלת דבריו איכא הוכחה כדפרישית לעיל ע"כ. והנה העתקתי כל דברי התוס' לפי שבספרי הדפוס נפלו בזה טעיות הרבה. והנה כוונת התוס' מבוארת דהמקשה היה סבור לדמות ההוכחות וכי היכי דאיכא הוכחה בתחילת דבריו כגון שאמר לא חולין מהני לר"מ ואסיר הכי נמי היכא דאיכא הוכחה בסוף דבריו דהיינו דאמר לחולין לא אוכל לך אסיר לר"מ והשיבו שאין דמיונו עולה יפה דדוקא היכא דאיכא הוכחה בתחלת דבריו מהני לר"מ ולפיכך האומר לא חולין שאוכל לך או אם אמר לא חולין שלא אוכל לך נמי אסור משום דה"ק לא חולין אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך. אבל אמר לחולין לא אוכל לך בפת"ח שרי לר"מ וכ"ש לחולין שאוכל לך דהיינו מתני' דמוקמינן דלא כר"מ. הרי לך מבואר דבאומר לא חולין דלתוס' מהני אליבא דר"מ ולהר"ן לא מהני ובאומר לחולין לא אוכל לך בפת"ח דלתוס' לפי המסקנא לא מהני לר"מ ואליבא דהר"ן מהני לר"מ. ולפי זה הם סברות הפוכות מן הקצה אל הקצה: ודע דבדף י"ג תנן לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר ובגמרא הקשו והא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן א"ר אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ע"כ. והנה סברת המקשה אין ספק שהיתה דלקרבן הוא בפתח ומש"ה הוה ס"ד דטעמא דאסר הוא משום דמשמע לא קרבן מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהיה קרבן ומש"ה הקשו והא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן אך מה שיש לספק הוא בדברי ר' אבא אם מודה למקשה דלקרבן מיירי בפת"ח ואפ"ה ס"ל דר"מ אסור משום דהפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א או דילמא דפליג עליה ואמר דהכא מיירי בשב"א ופירושו הוא לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך אלא שהמקשה לפי שלא עלה בדעתו פירוש זה דר' אבא לא מצא שום מקום לאסור כי אם בפת"ח אבל לעולם דרב אשי מוקי לה בשב"א אך פשטן של דברים נראה דגם רב אשי מודה דמיירי בפת"ח דקאמר נעשה כאומר ומשמע דהיינו אף שאומר בפת"ח נעשה כאומר בשב"א וכ"כ הר"ן בדף י"א בפירוש וכ"כ שם הרא"ש וז"ל נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ואע"ג דאמר לקרבן בפת"ח מפרשינן ליה כאילו אמר

חט"ף ע"כ. וראיתי לתוס' ז"ל שנחלקו בזה ר"ת ור"י וז"ל לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר והא לית ליה לר"מ מכלל לאו כו' קס"ד השתא דטעמא דאסור הוא משום מכלל לאו כו' דמשמע לא קרבן מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהיה קרבן ומשני באומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך כלומר הכי מפרשינן ליה ופר"ת דמיירי דאמר לקרבן בפת"ח בין לדברי המקשה בין לדברי המתרץ אלא שהמקשה היה סבור דפי' לקרבן בפת"ח כמו לא ודחי דמפרשי ליה לקרבן יהא ור"י פירש דלפי השינוי מיירי דאמר לקרבן בחט"ף. ומיהו לפר"ת ניחא טפי דע"כ למאי דס"ד מעיקרא הוי בפת"ח מדהוה טעי המקשה לומר דטעמא דאיסורא הוא משום מכלל לאו ומסתמא ה"ה לדברי המתרץ. ומיהו גם לפירוש ר"י יש ליישב דבזה הם חלוקים המקשה והמתרץ דודאי המקשה היה סבור דגרסינן לקרבן בפת"ח ודחי ר' אבא דר"מ מיירי באומר לקרבן בחט"ף ע"כ. נמצא דהר"ן והרא"ש ור"ת אזלי בחדא שיטה דלר' אבא מאי דקאמר ר"מ לקרבן לא אוכל לך דאסור מיירי אף בפת"ח ולר"י הוא דוקא בשב"א ובגמ' אמרינן תני אימרא לאימרא כאימרא כו' כולן שאוכל לך אסור לא אוכל לך מותר והקשו וכולן לא אוכל לך מותר והתנן לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר וא"ר אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לא קשיא הא דאמר לא אימרא הא דאמר לאימרא ויש גורסין הא דאמר לאימרא הא דאמר לאימרא ע"כ. והנה הגירסא הראשונה היא גירסת ר"ת דאית ליה דלרבי אבא אף באומר לקרבן בפת"ח אסור לר"מ ומש"ה מוקי ברייתא דקתני לא אוכל לך מותר באומר לא אימרא דכיון דאמר לא אימרא שוב אין אנו יכולין לתרץ דבריו מה דאמר לא אימרא מה שלא אוכל הא מה שאוכל אימרא הא לית ליה לר"מ מכלל לאו, הא דאמר לאימרא דאם אמר לאימרא שלא אוכל לך בפת"ח אסור לר"מ דומיא דלקרבן לא אוכל לך, והגירסא השניה היא גירסת ר"י דאית ליה דלרבי אבא לא אוסר ר"מ באומר לקרבן לא אוכל לך אלא באומר באמר בשב"א וזהו שאמרו דברייתא דקתני לא אוכל לך מותר מיירי באומר לאימרא בפת"ח וכן ההיא דדף ט"ז יש שתי גרסאות איכא דגרסי הא דאמר לקרבן הא דאמר לא קרבן וזו היא גירסת ר"ת ואיכא דגרסי הא דאמר לקרבן בשב"א הא דאמר לקרבן בפת"ח והיא גירסת ר"י. שוב ראיתי שהתוס' עצמם כתבו כך כן עלה דההיא דתנא אימרא כו' וז"ל הא דאמר לאימרא בפת"ח מפרשינן ליה לאימרא יהא לפיכך לא אוכל לך כמו לקרבן בפת"ח והא דתניא בהך ברייתא לאימרא לא אוכל לך מותר מיירי דאמר לא אימרא כן פירש ר"ת ור"י גריס הא דאמר לאימרא בחט"ף התם מפרשינן ליה לאימרא יהא לפיכך לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך דהתם נמי בלקרבן בחט"ף מיירי ובברייתא דלעיל דשרי מיירי בלאימרא בפת"ח עכ"ד. ודע שהתוס' היו גורסין אמר

ר' אבא כאומר כו' ולא היו גורסים נעשה. והנה גירסתנו ניחא טפי לפי' ר"ת וגירסת התוס' ניחא טפי לפי' ר"י וכמבואר: ודע דמאי דאמרינן בדף י"א רב אשי אמר הא דאמר לחולין כו' התם בין לר"ת ובין לר"י הגירסא אחת היא דמוקי לברייתא דקתני לחולין לא אוכל לך מותר באומר לחולין בשב"א משום דלא נחלקו ר"ת ור"י אלא אם הפת"ח מתפרשת לפעמים כמו שב"א דלר"ת לפעמים מתפרשת כשב"א ולר"י לעולם הפת"ח משמעותה לא אבל לכ"ע השב"א אינה מתפרשת כלא וא"כ לכ"ע ברייתא דקתני לחולין לא אוכל לך מותר מיירי בשב"א ואם אמרו בפת"ח לכ"ע אסור דפשטיה דפת"ח הוא לא ואמאי דקאמר ר"ת דהפת"ח מתפרשת כמו שב"א הוא להחמיר באומר לקרבן לא אוכל לך דלר"מ אי אמרינן שהפת"ח היא לא אינו אסור משום דהוי מכלל לאו אבל פשיטא דהיכא דאיכא חומרא אם אנו מפרשים הפת"ח כלא פשיטא דאנו מפרשים אותה שהרי האומר לחולין שאוכל לך אסור לר"י ור"מ לא פליג אלא משום דלית ליה מכלל לאו הא לאו הכי היה אסור משום דהיינו מפרשים דבריו כאילו אמר לא חולין שאוכל לך: ודע שלא ראיתי בהך דרב אשי שינוי גרסאות זולת לתוס' דגרסי הא דאמר לחולין בפת"ח הא דאמר לא חולין וכוונתם מבואר כמ"ש למעלה דרב אשי בא לחלוק על דמיון התלמוד שרצה לדמות האומר לחולין שלא אוכל לך בפת"ח לאומר לא חולין שאוכל לך ורב אשי חולק ואומר דהאומר לחולין לא אוכל לך בפת"ח לר"מ לא מהני משום דחשיב מכלל לאו ולית ליה מכלל לאו אתה שומע הן אבל האומר לא חולין בין שאמר שאוכל לך בין שאמר שלא אוכל לך מהני לר"מ וכמו שבארנו כל זה למעלה. והר"ן ז"ל בדף י"ג עלה דההיא דאימרא הביא שתי גירסאות וכתב דהגירסא דגרסי הא דאמר לאימרא בשב"א הא דאמר לאימרא בפת"ח הוא כפי' הגירסא השנית שכתבתי למעלה בברייתא דחולין החולין כחולין ע"כ. והנה אין ספק דלפי הגירסא השנית דהיינו גירסת הראב"ד ז"ל דגריס לחלין לא אוכל לך מותר א"כ כשתירץ רב אשי הא דאמר לחלין וכו' ע"כ דס"ל דהפת"ח לעולם אינה מתפרשת כי אם כלא וא"כ בההיא דלאימרא ע"כ דגריס הא דאמר לאימרא בשב"א הא דאמר לאימרא בפת"ח וכן ההיא דדף ט"ז הגירסא היא הא דאמר לקרבן הא דאמר לקרבן אך הגירסא הראשונה דגריס לחולין עדיין יכול לקיים שתי הגירסאות שהרי כפי גירסא זו רב אשי לא בא לומר אלא דההיא ברייתא דקתני לחולין לא אוכל לך דשרי מיירי בשב"א ובשב"א לכ"ע אינה מתפרשת כמו לא ולפיכך שרי אבל אם הפת"ח לפעמים מתפרשת נמי כמו שב"א או אינה מתפרשת לעולם כי אם כלא בהא לא קא מיירי רב אשי ולפי זה כפי גירסא הראשונה יכולים אנו לקיים השתי גירסאות בההיא דלאימרא והר"ן התם לא בא לומר אלא דלגירסת הראב"ד ע"כ צריכים

אנו לגרוס הגירסא הראשונה ולא הגירסא האחרת אבל אה"נ דלפי הגירסא הראשונה דגרסה לחולין יכולין אנו לקיים שתי הגירסאות בההיא דלאימרא ובזה ניחא דהר"ן בדף ט"ז לא הביא אלא הגירסא דאמר הא דאמר לקרבן בשב"א הא דאמר לקרבן בפת"ח משום דגירסא זו יכולה להיות לשתי הגירסאות בההיא דלחולין. אך נ"ל דהנכון לומר דלפי הגירסא הראשונה דלחולין דנגרוס בההיא בלאימרא הא דאמר לא אימרא הא דאמר לאימרא משום דכיון דפשטה דמילתא דר' אבא דאמר נעשה כאומר כו' הכוונה היא דאף אם אמר בפת"ח הוי כאילו אמר בשב"א וכמו שפירש הר"ן א"כ מנא לן דפליגי בהא דרבי אבא וכיון שכן כיון דאליבא דר' אבא הגירסא היא הא דאמר לא אימרא כו' א"כ אף לדידן כך היא הגירסא דאפושי פלוגתא לא מפשינן ומ"ש הר"ן בדף ט"ז דהחילוק הוא בין למ"ד שבאי"ת ללמד פתוחה התם קאי גירסת הראב"ד וכדכתיבנא: אך עדיין יש לי לחקור אליבא דהראב"ד דע"כ רב אשי אית ליה דלמ"ד פתוחה אינה מתפרשת כי אם כלא ולא כשב"א אם הוא חולק עם ר' אבא או לא והנה הר"ן פירש במילתיה דר' אבא בדף י"א דרבי אבא אית ליה דהפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א ואם נאמר דרב אשי פליג עליה א"כ קשה בדף י"ג דהקשו עלה דברייתא דלאימרא מהך דר' אבא ותירצו הא דאמר וכו' וכבר כתבנו דלהראב"ד הגירסא היא הא דאמר לאימרא הא דאמר לאימרא ואם ר' אבא ס"ל כמ"ש הר"ן קשה אליבא דר' אבא עדיין הקושיא במקומה עומדת וכי תימא דר' אבא יתרץ דאותה ברייתא ס"ל כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא וכמו שתירץ התלמוד כאן אכתי קשה כיון דעיקר הקושיא היא לר' אבא הוה ליה לתרוצי אליביה. זאת ועוד דתירוץ זה הנאמר כאן בדף י"א דהאי תנא ס"ל כר"ע בחדא וכו' לא ראיתיו שהזכירוהו לא הר"ן ולא הרא"ש ולא התוספות זולת בדברי רש"י ראיתיו ולפי הנראה לא היה בגירסתם כי אם תירוצא דרב אשי וא"כ הדרא קושיא לדוכתה וכי תימא דהר"ן לא פירש דלר' אבא מיירי ההיא דלקרבן בפת"ח כי אם לפי הגירסא דגריס לחולין בויי"ו דלפי זה מצי אתי רב אשי כר' אבא אבל לגירסת הראב"ד דגריס לחלין בלא וי"ו א"כ נאמר ג"כ דר' אבא לא אמר אלא באומר לקרבן בשב"א, הא ליתא דאם איתא להאי מילתא היה לו להר"ן לפרש שהרי הרואה יראה דהר"ן מיישב כל הסוגיא כפי שני הפירושים ואם מה שפירש בדברי רבי אבא תלוי בשני הפירושים כשהביא גירסת הראב"ד היה לו לבאר דלהראב"ד רבי אבא לא אמרה אלא באומר לקרבן בשב"א. אשר על כן נ"ל דגם להראב"ד סברת המקשה היתה דלרבי אבא ההיא דלקרבן מיירי אף בפת"ח ומש"ה הוקשה לו ההיא דלחולין לא אוכל לך דאמאי שרי. ומה שהזקיקו למקשן לומר כן הוא ממאי דקאמר ר' אבא נעשה דמשמע דאף שמשמעו הוא כלא נעשה כאילו

אמרו בשב"א ורב אשי חולק עם המקשה בסברת ר' אבא ואמר דלעולם ר' אבא לא אמרו אלא באומר בשב"א ומאי דקאמר נעשה הכונה היא דפלגינן דיבוריה ואמרינן כאילו אמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך אבל לעולם דאם אמר לקרבן בפת"ח שרי אליבא דר"מ משום דהפת"ח לעולם אינה מתפרשת כשב"א ומה שפירש הר"ן בדברי ר' אבא הוא כפי סברת המקשה דע"כ הכי הוה ס"ל דאם המקשה היה סובר דר' אבא לא אמרה כי אם באומר לקרבן בשב"א לא הוה קשיא ליה כלל מההיא דלחולין לא אוכל לך אלא דהמקשה טעה בדברי ר' אבא ורב אשי באר סברת ר' אבא והשתא ההיא דלאימרא אתי שפיר לרבי אבא כפי מה שפירש רב אשי לדברי ר' אבא. הכלל העולה דאליבא דהר"ן לכל הגירסאות בין לגירסא דגריס לחולין בוי"ו בין לגירסת הראב"ד סברת המקשה היא דר' אבא מיירי אף באומר לקרבן בפת"ח אלא דלהראב"ד רב אשי חולק עם המקשה בסברת ר' אבא ולאידך גירסא מאי דסבר המקשה בר' אבא קאי אליבא דהלכתא. וא"ת א"כ תיקשי לאידך גיסא דבשלמא לגירסת הראב"ד ניחא דמוכרחים אנו לומר דהמקשה היה סבור דר' אבא אף באומר לקרבן בפת"ח ס"ל דאוסר ר"מ משום דאי הוה ס"ל דלא אמרה רבי אבא אלא באומר לקרבן בשב"א לא הוה קשיא כלל מההיא דלחלין לא אוכל לך משום דהתם מיירי באומר לחלין בפת"ח אבל לאידך גירסא דגריס לחולין בוי"ו וא"כ קושית התלמוד שייכא בין אם נאמר דר' אבא לא אמרה כי אם באומר לקרבן בשב"א בין אם נאמר דר' אבא אף באומר לקרבן בפת"ח אמרה א"כ מנ"ל דהמקשה סבור דר' אבא אף באומר לקרבן בפת"ח אמרה. הא ל"ק כלל משום דלעולם פשטה דמילתא דר' אבא מיירי באומר לקרבן בפת"ח מדקאמר נעשה כו' ועוד מדברי המקשה שהקשה והא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן מוכח דס"ל דההיא דלקרבן מיירי בפת"ח ומש"ה פירשה הר"ן להיא דר' אבא כן משום דס"ל דלקושטא דמילתא הכי הוא אלא דלהראב"ד צריכין אנו לדחוק ולומר דהמקשה ורב אשי הם חלוקים בסברת רבי אבא: ודע שזה שכתבנו דלהראב"ד רב אשי חולק עם המקשה בסברת ר' אבא הוא דוקא אליבא דהר"ן דלא גריס בהך דרב אשי אלא הא דאמר לחולין הא דאמר לחולין אבל עדיין אפשר דגריס כגירסת התוס' שכתבנו לעיל ולא כפירוש התוס' אלא דגריס הא דאמר לא חולין הא דאמר לחולין וס"ל דברייתא איירי באומר לא חולין לא אוכל לך ומש"ה שרי דלא שייך מילתיה דר' אבא באומר לא בפירוש ומאי דקתני מציעתא לחולין שאוכל לך דאסור מיירי אף באומר בפת"ח והוי ממש דומיא דאותה גירסא דגרסי התם הא דאמר לא אימרא הא דאמר לאימרא והתם נמי קתני שאוכל לך אסור שלא אוכל מותר ואף שיש מהדוחק באותה גירסא מ"מ מה שנתרץ התם נתרץ הכא ומה גם דגם כפי

דברי הר"ן קשה ברייתא דחולין דמחלק בין שאוכל בין שלא אוכל דלא מיירי בחד גוונא דשאוכל מיירי בשב"א ושלא אוכל מיירי בפת"ח וכמבואר וא"כ נוכל לומר דחלוקה דשלא אוכל מיירי באומר לא חולין וחלוקה דשאוכל מיירי באומר לחולין אלא דהר"ן לא ראה גירסא זו ומש"ה הוכרח לומר דרב אשי חולק עם המקשה בסברת ר' אבא אבל כפי גירסת התוס' לכ"ע סברת המקשה בדר' אבא היא קיימת אליבא דהלכתא דר"מ אף באומר לקרבן בפת"ח אוסר וכמ"ש:

אך מה שקשה בעיני הוא בסברת הרא"ש דאיהו עלה דברייתא דלחולין פירש דרבי אבא אף באומר לקרבן בפת"ח ס"ל דלר"מ אסור משום דמפרשינן ליה כאילו אמרו בחט"ף ובדף י"ג כתב הא דאמר לאימרא בשב"א הא דאמר לאימרא בפת"ח וכ"כ בדף ט"ו עלה דמתני' דקתני לקרבן לא אוכל לך מותר לאשמועינן דשני ליה לר"מ בין לקרבן בשב"א בין לקרבן בפת"ח ע"כ. והנה אין ספק דהרא"ש הגירסא שהיתה לפניו היתה הא דאמר לאימרא הא דאמר לאימרא ומה שלא פירש ה"ק הא דאמר לאימרא בחול"ם ומש"ה שרי הא דאמר לאימרא בין בפת"ח בין בשב"א הוא משום דאי מוקמינן לברייתא באומר לאימרא בחול"ם א"כ היכי קתני לאימרא שאוכל לך אסור דאמאי אסור כיון דאמרו בחול"ם, והרואה יראה בדברי התוס' כמה נדחק ר"ת ליישב גירסתו אבל אי מוקמינן לברייתא דאמר בפת"ח כולה מיירי בפת"ח ואפ"ה שלא אוכל שרי ושאוכל אסור וכמו שנתבאר לקמן דר"י ס"ל הכי יע"ש. וכן במתני' הוא גריס לקרבן לא אוכל לך מותר ומש"ה הוכרח לומר דהחילוק הוא בין שב"א לפת"ח וס"ל דהפת"ח לעולם אינה מתפרשת כשב"א כי אם כלא. אך מה שאני תמיה הוא דמי דחקו בההיא דלחולין לומר דר' אבא אף באומר בפת"ח ס"ל דאסור והרי כפי גירסתו דגריס לחולין בוי"ו קושית הגמ' היא בין אם נאמר דההיא דר' אבא היא בשב"א דוקא בין אם נאמר דההיא דר' אבא הוא אף בפת"ח ואם הר"ן פירש כן הוא משום דס"ל דקושטא דמילתא הכי הוא דר' אבא אף באומר בפת"ח אמרה וכפשטה דלישנא דאמר נעשה כו' אך להרא"ש דס"ל דלקושטא דמילתא ר' אבא לא אמרה כי אם בשב"א מי דחקו לומר דהמקשה טעה בדברי ר' אבא. והנראה דהרא"ש ראה דסתמא דתלמודא בדף י"ג הוה ס"ל דר' אבא אף באומר בפת"ח אמרה למילתיה מדהקשה עלה דההיא דלאימרא לא אוכל לך מהך דר' אבא וכן נמי בדף ט"ז הכי משמע דהוה ס"ל לסתמא דתלמודא אלא דהתם חידש התלמוד דליתא אלא דר' אבא לא אמרה אם באומר בשב"א ומשא"כ הכא בדף י"א לא רצה הרא"ש לומר דהתלמוד ס"ל השתא קושטא דמילתא ושוב חזר וטעה בדברי ר' אבא ולפיכך פירש הכא לפי הס"ד דתלמודא דהוה ס"ל דר' אבא אף באומר בפת"ח אמרה אלא שאח"כ

בדף י"ג ובדף ט"ז באר לנו התלמוד אמתות דברי ר' אבא דלא אמרה כי אם באומר בשב"א ובההיא דלחולין פירשה הרא"ש כפי הס"ד דתלמודא משום דהתם לא נפקא מידי בין אם נאמר דר' אבא אמרה למילתיה דוקא באומר בשב"א בין אם נאמר דר' אבא אמרה אף באומר בפת"ח וכמבואר. וראיתי למרן בטור י"ד סי' ר"ד שכתב וז"ל וממה שכתבתי בסמוך בפירוש הרא"ש גבי הא דא"ר אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך משמע דאפילו לקרבן לא אוכל לך בפתחות הלמ"ד אסור דמפרשינן ליה כאילו אמרו בשב"א הלמ"ד דהוי כאומר לקרבן יהא מה שאוכל לך לפיכך לא אוכל לך ולישנא דנעשה כאומר לקרבן הכי משמע שאע"פ שאמר בפת"ח הלמ"ד נעשה כאומר בשב"א הלמ"ד וא"כ קשה על מה שפסק רבינו לעיל שאם אמר לקרבן לא אוכל לך בפת"ח מותר ונראה לומר רבינו סובר שמה שפירש הרא"ש כן היינו לדעת ר' אבא אבל כי אתא רב אשי ואמר הא דאמר לחולין בשב"א הא דאמר לחולין בפת"ח אתא לאפוקי ממאי דקס"ד דנעשה דקאמר ר' אבא היינו לומר דאומר בפת"ח הלמ"ד מפרשינן ליה כאומר בשב"א הלמ"ד דליתא דנעשה דקאמר ר' אבא לאו דוקא אלא היינו לומר דבאומר לקרבן בשב"א הלמ"ד ומש"ה אוסר ר"מ אבל אם היה אומר לקרבן בפת"ח הלמ"ד מישרא שרי דכיון דבפת"ח הלמ"ד קאמר לא שייך לפרושי לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך א"כ איכא למימר דודאי ר' אבא לא מפליג בין אומר בפת"ח הלמ"ד לאומר בשב"א הלמ"ד אבל קושטא לאו הכי הוא אלא שאני לן בין אומר בפת"ח הלמ"ד לאומר בשב"א הלמ"ד הלכך בההיא דלקרבן לא אמרינן נעשה כאומר כדקאמר ר' אבא אלא הב"ע באומר לקרבן לא אוכל לך בשב"א הלמ"ד ומש"ה אוסר ר"מ אבל אם היה אומר לקרבן לא אוכל לך בפת"ח הלמ"ד מישרא שרי מטעמא דפרישית וקי"ל כרב אשי דבתרא הוא ע"כ. ואח"כ הביא ההיא דלאימרא שכתבנו לעיל וכתב משמע להדיא דבאומר לאימרא בשב"א הלמ"ד אסור אבל אומר לאימרא בפת"ח הלמ"ד מותר ובודאי דאומר לקרבן לא אוכל לך דינו כאומר לאימרא לא אוכל לך וא"כ ע"כ לומר דשאני לן בין אומר לקרבן לא אוכל לך בשב"א הלמ"ד לאומר בפת"ח. ומכאן יש להוכיח כלשון ראשון שכתבתי דרב אשי לפרש לדר' אבא אתא ולא לסתור דבריו דהא הכא כיון דסתמא דתלמודא הוא דמפליג בין לאימרא בשב"א ללאימרא בפת"ח משמע דלפרש דברי ר' אבא אתא ולא לסותרם וברב אשי נמי דכוותה ע"כ דברי הרב. ולא ידעתי למה לא הביא הרב ההיא דפ"ב דף ט"ו דתנן לקרבן לא אוכל לך מותר ואמרינן עלה הא דאמר לקרבן הא דאמר לקרבן ופירש הרא"ש שם דשאני ליה לר"מ בין לקרבן בשב"א בין לקרבן בפת"ח. אך אעיקרא דמילתא אחרי בקשת המחילה הראויה לדבר הזה יסלח אדוני דלא שייכי כלל דברי רב אשי להההיא

דר' אבא ולא דמו כלל דרב אשי לא בא לומר אלא דברייתא דקתני לחולין לא אוכל לך דשרי מיירי בשב"א וכל דאומר בשב"א שרי לפי שהשב"א אין משמעותה לעולם כחול"ם ומש"ה שרי אבל אם אומר בפת"ח אסור משום דפירושו לא חולין מה שאוכל לך כי אם קרבן לפיכך לא אוכל לך אבל אם הפת"ח לפעמים מתפרשת כמו שב"א שהוא הספק שנסתפקנו בדברי ר' אבא בהא לא איירי רב אשי ולא גלה דעתו בזה שום דבר ואפשר לומר דרב אשי ס"ל דהאומר לקרבן שלא אוכל לך דאסור אפילו באומר בפת"ח דנעשה כאומר לקרבן בשב"א יהא לפיכך לא אוכל לך. והטור במה שפסק שהאומר לקרבן לא אוכל לך בפת"ח דשרי הדין עמו אם מהראיה שהביא מרן מההיא דלאימרא אם ממ"ש הרא"ש בפ"ב דף ט"ו עלה דמתני' דלקרבן לא אוכל לך דשרי אליבא דר"מ אך לא מהטעם שכתב מרן דרב אשי גלה לנו כוונת רבי אבא אלא דהטור ס"ל דדברי הרא"ש בההיא דר' אבא הם לפי הס"ד של התלמוד וכמ"ש למעלה ולפי הנראה מרן ס"ל דמאן דאית ליה דהשב"א אינה מתפרשת כחול"ם אית ליה נמי דהפת"ח אינה מתפרשת כשב"א אלא כחול"ם ומש"ה תלה פירוש דברי ר' אבא בהא דרב אשי דכיון דרב אשי אמר דהשב"א אינה מתפרשת כחול"ם ע"כ ס"ל נמי דהפת"ח אינה מתפרשת כשב"א כי אם כחול"ם ומש"ה אית ליה דהאומר לקרבן לא אוכל לך בפת"ח דמותר אליבא דר"מ. ומלבד דהסברא מוכחת דלאו הא בהא תליא יש להכריח זה מדברי הר"ן שהרי בדף י"ג הביא גירסא אחת דגרסי הא דאמר לא אימרא הא קאמר לאימרא וגירסא זו היא כפי הגירסא הראשונה שהביא בההיא דלחולין דלגירסת הראב"ד לא שייכא גירסא זו וכמ"ש לעיל ולפי הגירסא הראשונה רב אשי אית ליה דהשב"א אינה מתפרשת כחול"ם ואפ"ה אית ליה דהאומר לקרבן לא אוכל לך דאסר לר"מ אף שאמר בפת"ח ולא מיעט אלא באומר בחול"ם:

ודע שהחכם בעל תוי"ט כתב בזה דברים שלא בהשגחה וז"ל בפ"ק דנדרים מ"ד בד"ה לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר כו' נעשה כאומר לקרבן פירוש בשב"א לישנא דנעשה מוכח דלפי האמת אינו אומר בשב"א אלא נעשה כו' וכן משמע לשון הרא"ש שם בש"ס אע"ג דבריש מתני' ג' לחולין לא אוכל לך פליג ר"מ לאחד מן הפירושים שכתבתי מחלק הרא"ש דהכא דמסיים לא אוכל לך מוכח דלאסור בא ע"כ. ולא ידעתי מאי קשיא ליה הכא במתני' דהוצרך לחלוקו דהרא"ש דהרא"ש לא הוצרך לאותו חילוק אלא עלה דחולין לא אוכל לך דהקשו בגמ' דיאסר אליבא דר"מ ונימא דהוי כאילו אמר לא חולין יהא לפיכך לא אוכל לך ועל זה הוקשה לו ולהר"ן דאפילו אם נפרש דבריו כן אפ"ה שרי לר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן דומיא דאומר לחולין שאוכל לך דשרי

לר"מ ולא אמרינן לא חולין אלא קרבן שאוכל לך ולזה תירץ דהכא דסיים לא אוכל לך מוכח דלאסור בא אבל הכא באומר לקרבן לא אוכל לך דאנו מפרשים דבריו לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך אין כאן מכלל לאו כלל וזה פשוט. עוד כתבו לדבריו במשנה ב' פ"ב דלקמן דתנן לא קרבן לא אוכל לך מותר צריך לחלק כיון דהאומר לא קרבן בחול"ם ליכא לפרושי כלל דהוי כמו בשב"א כו'. אלא דקשיא לי דמתוך לשונו של הרא"ש משמע דכי מסיים לא אוכל לך אית ליה לר"מ מכלל לאו שכ"כ ואע"ג דלר"מ כי אמר לחולין בפת"ח לא אמרינן מכלל לאו כו' ה"מ כי מסיים שאוכל לך אבל הכא דמסיים למילתיה לא אוכל לך משמע שפיר דלאסור בא ומכלל לאו כי האי דמוכח אית ליה שפיר לר"מ ע"כ. וכל אלו הם דברים בטלים דמאי דקאמר הרא"ש דכי מסיים לא אוכל דמודה ר"מ הוא דוקא היכא דמה שאמר לא אוכל הוא גזרה לדבריו כגון דאומר לחולין לא אוכל לך שאנו מפרשים דבריו דהכי קאמר לא חולין יהיה אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך דאע"ג דלא אמר קרבן יהא אלא לחולין ואתה צריך למכלל לאו מ"מ כיון דסיים דבריו ואמר לפיכך לא אוכל לך מודה בזה ר"מ אבל באומר לקרבן לא אוכל לך בחול"ם שאין אתה יכול לומר דמה שאמר לא אוכל הוא גזרה לדבריו דאיך יתכן לומר לא קרבן לפיכך לא אוכל וא"כ ע"כ לומר שכונתו היא לא קרבן מה שלא אוכל הא מה שאוכל לך יהיה קרבן א"כ אין לך מכלל לאו אתה שומע הן גדול מזה ופשיטא דלר"מ שרי ולפי דבריו למה הוצרכו בגמ' לומר דלר"מ יאסר האומר לחולין לא אוכל לך דומיא דההיא דרבי אבא והכא נמי אימא דהכי קאמר לחולין מה שלא אוכל הא מה שאוכל קרבן ורב אשי נמי שתירץ דברייתא מיירי באומר בשב"א מה הועיל אכתי ליתסר משום דהכי קאמר לחולין מה שלא אוכל הא מה שאוכל קרבן ור"מ מודה בזה דאמרינן מכלל לאו כיון דסיים לא אוכל אלא ודאי דליתנהו להני מילי ולא אאריך בזה מפני ביטול בית המדרש. עוד כתב ומיהו לקמן פ"ב כתב הרא"ש בזה הלשון לקרבן לא אוכל לך אשמעינן דשני ליה לר"מ בין לקרבן בשב"א בין לקרבן בפת"ח ע"כ. ולא ידעתי מה תקן בזה לקושיתו דאכתי תיקשי דאמאי באומר לקרבן בפת"ח שרי דנהי דאין הפת"ח מתפרשת כי אם כחול"ם מ"מ ליתסר מטעם מכלל לאו אתה שומע הן כיון שסיים לא אוכל לך. ואולי מ"ש ומיהו קאי לתחלת דבריו שכתב דמדברי הרא"ש נראה דכי קאמר ר' אבא נעשה מיירי באומר לקרבן בפת"ח ועל זה כתב ומיהו כו' אך קושיתו הניחה בצ"ע. ועלה בדעתי לומר דטעות נפל בספריו ועיקר קושיתו היא מהחילוק האחר שכתב הרא"ש דהאומר לא חולין שאוכל לך דאסיר לר"מ ולא חשיב מכלל לאו משום דכיון דאמר לא בפירוש והרי זה כאילו אמר לא חולין אלא קרבן ולפי זה מ"ש ומיהו הוא לתרץ קושיתו היא מהחילוק

האחר שכתב הרא"ש דהאומר לא חולין שאוכל לך דאסיר לר"מ ולא חשיב מכלל לאו משום דכיון דאמר לא בפירוש והרי זה כאילו אמר לא חולין אלא קרבן ולפי זה מ"ש ומיהו הוא לתרץ קושיתו והכונה דבתחלה דקדק מדברי הרא"ש דכי קאמר ר' אבא הוא אף באומר בפת"ח והוקשה לו ממתני' דפ"ב ותירץ דשאני התם דאמר בפירוש לא קרבן בחול"ם ולא שייך לומר נעשה ועל זה הוקשה לו דאם אמר בפירוש לא קרבן בחול"ם אמאי שרי לר"מ והא הרא"ש כתב דהאומר לא בפירוש דמהני לר"מ לזה כתב ומיהו כו' דהרא"ש אוקמה למתני' דקתני לקרבן לא אוכל לך דשרי באומר בפת"ח ולעולם דאם אמר לא קרבן בפירוש דאף ר"מ יודה דאסיר ומ"מ אף אם כיון לזה לא צדק כלל משום דלא אמרה הרא"ש אלא באומר לא חולין שאוכל לך שאנו מפרשים תחלת דבריו כאילו אמר קרבן שאוכל לך אף שלא אמרו בפירוש מ"מ כיון שאמר לא חולין בחול"ם חשיב כאילו פירש דבריו ואמר אלא קרבן אבל האומר לא קרבן לא אוכל לך פשיטא דשרי לר"מ דאף אם נאמר דהכי קאמר חולין לא אוכל לך מ"מ לא מהני שהרי צריכין אנו למכלל לאו דהיינו אבל מה שיאכל יהיה קרבן ובפירוש אמרינן חולין החולין כחולין בין שאוכל בין שלא אוכל מותר ופשיטא דכך הוא האומר חולין שלא יאכל כאומר לא קרבן שלא אוכל וגם זה פשוט. עוד כתב וזו היא ראיה גדולה אלי שכן היא סברת הרא"ש יותר משתי ראיות שהביא ב"י להוכיח דלקושטא דמלתא לא אמר הרא"ש דבפת"ח כמו בשב"א ע"כ. ולא ידעתי למה ראיה זו מצאה חן בעיניו וכי כעורה היא זו ששנה מרן מההיא דלאימרא דהאומר לאימרא בפת"ח דשרי אליבא דר"מ ואין הפרש בין זו להההיא דלקרבן ולא כלום:

ודע שראיתי לתוס' עלה דההיא דלאימרא אחר שכתבו פירש ר"ת דגריס הא דאמר לאימרא בפת"ח הא דאמר לא אימרא שהקשו וא"ת אי לאימרא דהך ברייתא מיירי דאמר לא אימרא א"כ שאוכל לך אמאי משמע איסורא וי"ל דודאי לאימרא דרישא דאוכל לך מיירי בלאימרא בפת"ח ולאימרא דלא אוכל מיירי שאמר לא אימרא, וא"ת א"כ אדמפליג בין אוכל ללא אוכל ליפלוג כולה בלא אוכל בין לאימרא בפת"ח ללא אימרא דהשתא נמי דמפליג בין אוכל ללא אוכל הוי לאימרא גבי אוכל בפת"ח וגבי לא אוכל לא אימרא וי"ל דאה"נ אלא אימרא כאימרא דלא תני ליה באיסורא כי אם באוכל לך תני נמי גביה לאימרא אע"ג דלאימרא מיתסר נמי גם בלא אוכל כל כך צריך לדחוק לפירוש ר"ת, ור"י גריס הא דאמר לאימרא בחט"ף התם מפרשינן ליה לאימרא יהא לפיכך לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך בלקרבן בחט"ף מיירי ובריייתא דלעיל דשרי מיירי בלאימרא בפת"ח בין ברישא גבי שאוכל בין גבי לא אוכל ע"כ. והנה קושיית התוס' היא מבוארת

וכבר נתקשינו בה למעלה וכוונת תירוץ ר"ת הוא זה דאגב דתני ברישא אימרא באימרא שאוכל אסור ובזה לא שייך איסורא כי אם באוכל וכמבואר תני נמי בהדי לאימרא בפת"ח אע"ג דלשון זה אף בשלא אוכל אסור וכן אגב דתני סיפא אימרא כאימרא שלא אוכל מותר תני נמי לא אימרא שלא אוכל אע"ג דלשון זה אף בשאוכל מותר. אך מאי דאיכא לעייוני הוא במה שסיימו דלפירוש ר"י ברייתא מיירי בלאימרא בפת"ח בין ברישא גבי שאוכל לך בין גבי שלא אוכל לך דכיון דס"ל לר"י דהאומר לאימרא בפת"ח שלא אוכל לך דשרי א"כ ע"כ טעמא דמילתא הוא משום דס"ל דהפת"ח אינה מתפרשת כי אם כחול"ם א"כ באומר לאימרא שאוכל לך אמאי אסור וה"ז כאומר לא אימרא שאוכל לך דמן הדין לכ"ע שרי. והנראה אצלי שר"י רוח אחרת אתו דס"ל דטעמא דהאומר לקרבן לא אוכל לך בפת"ח לאו משום דהפת"ח לעולם משמעותה כחול"ם וא"א לפרשה בענין אחר אלא טעמא דמילתא הוא דבשלמא האומר לקרבן לא אוכל ניחא מה שאנו מפרשים דבריו לקרבן יהא דכיון דאמרו בשב"א יצדק הפירוש לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך אבל האומר לקרבן לא אוכל לך לא יצדק בזה לומר לקרבן יהא ואדרבא יותר יצדק לומר שכונתו היא לא קרבן לא אוכל לך אבל האומר לקרבן שאוכל לך בפת"ח התם אסיר משום דדבריו הם כפשטם שעושה קרבן מה שיאכל זהו מה שנראה בדעת ר"י. ולפ"ז ניחא לגירסת הראב"ד דגריס בדף י"א לחולין שאוכל לך אסור לחולין לא אוכל לך מותר ואוקמה רב אשי לסיפא באומר לחולין בפת"ח ולפ"ז קשה מציעתא דקתני לחולין שאוכל לך אסור דאי מיירי בפת"ח אמאי אסור ולפי פירוש ר"י ניחא דנהי דאם אמר לחולין לא אוכל לך בפת"ח דשרי משום דלא יצדק לומר לחולין יהא אבל לעולם אם אמר לחולין שאוכל לך בפת"ח אסור לפי שאז הדברים הם כפשטם ולפי זה מציעתא וסיפא מיירי באומר לחולין בפת"ח אך הר"ן ז"ל לא ס"ל הכי אלא ס"ל דטעמא דמ"ד דהאומר לחולין לא אוכל בפת"ח דשרי הוא משום דס"ל דהפת"ח לעולם אינה מתפרשת כי אם כחול"ם ומ"ה הוקשה לו אליבא דהראב"ד מציעתא דקתני לחולין שאוכל לך אסור אי מיירי באומר בפת"ח אמאי אסור דהא לא חולין קאמר ונדחק בזה הרבה ואוקמה למציעתא באומר לחולין בשב"א, וכן נראה מדבריו בדף י"ג דמאן דאוקמה לברייתא דלאימרא לא אוכל לך דשרי בדאמר בפת"ח הוא משום דס"ל דלמ"ד פתוחה הרי הוא כלא ונדחק ליישב הברייתא כפי השני גירסאות יע"ש. ומ"ש הר"ן בדף י"ג עלה דמתני' דלקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר דה"ה דאי אמר לקרבן שאוכל לך אסור דמשמע שפיר לקרבן יהא מה שאוכל משלך כו' הוא משום דלמ"ד דמתני' איירי בשב"א שפיר קאמר הר"ן דה"ה אם אמר לקרבן שאוכל לך בשב"א דאסור ולמ"ד דמיירי אף

בפת"ח דס"ל דהפת"ח לפעמים מתפרשת כשב"א פשיטא דה"ה האומר לקרבן שאוכל לך בפת"ח דאסור ואם כן שפיר קאמר הר"ן דבהאי מילתא דאוסר ר"מ בשלא אוכל ה"ה בשאוכל אך מה שנחלקו הר"ן עם ר"י הוא למ"ד דר"מ לא אוסר כי אם באומר לאימרא לא אוכל לך בשב"א אם אמר לאימרא שאוכל לך בפת"ח לר"י אסור ולהר"ן מותר:

ודע דלהרא"ש לא מצאתי גלוי כמאן ס"ל אי ס"ל כר"י או כהר"ן. וראיתי שכתב בדף י"ג הא דאמר לאימרא בשב"א הא דאמר לאימרא בפת"ח ולאימרא שאוכל לך לר"מ שרי דהוי כמו חולין שאוכל לך וכמו לא חולין שאוכל לך דאוסר ר"מ לעיל ע"כ. והנה דברים אלו אין להם מובן כלל וע"כ ט"ס יש כאן ונראה דה"ג ולאימרא לא אוכל לך לר"מ שרי דהוי כמו לחולין שאוכל לך וכמו חולין שלא אוכל לך דשרי ר"מ לעיל וטעמא דהני הוא משום דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ה"נ האומר לאימרא לא אוכל לך בפת"ח אף דמשמע לא אימרא מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהיה אימרא מ"מ שרי דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. ומ"מ מפשטן של דברים נ"ל דס"ל כר"י מדלא הוקשה לו לישנא דברייתא דכיון דאוקמה באומר לאימרא בפת"ח ומש"ה שרי אליבא דר"מ אמאי בשאוכל שרי, ולומר דסמך על תירוץ הר"ן או על תירוץ ר"ת דודאי מה שתירץ ר"ת כפי גירסתו יצדק נמי לגירסת הרא"ש וכמבואר מ"מ היה לו לבאר שהרי הרואה יראה כמה יש מהדוחק בתירוצים הללו אך אי ס"ל כר"י אתיא ברייתא כפשטה דכולה מיירי באומר לאימרא בפת"ח ובשאוכל לך אסור ולא אוכל לך שרי:

ודע שכתבו התוס' עלה דההיא דאמרי בדף י"א כולה ר' יהודה היא וה"ק שר' יהודה אמר כל האומר ירושלים לא אמר כלום עד שיאמר בכ"ף וא"ת כיון דכולה ר' יהודה א"כ לא כשר לא דכי כו' בכולהו נמי ליכא כ"ף ואמר דחייל הנדר ואומר ר"י דע"כ לא קאמר ר' יהודה דבעי כ"ף אלא כשמתפיס בשם דבר כגון קרבן עולה ומנחה וכן כיוצא בהם שהם שם דבר אבל לשון פעולה מודה ר' יהודה דלא בעינן כ"ף והני לשון פעולה הוו טהור ומטהר טמא ומטמא פיגול ומפגל אע"ג דקרבן נמי יש לפרש לשון מיקרב מ"מ ע"כ שם דבר הוא דקרוי דכי ע"כ. ולכאורה נראה מדברי התוס' דקושייתם היא דהיכי אמרי' דהאומר לא דכי דאסיר לר' יהודה משום דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן והלא אפי' כי אמר טמא שאוכל לך לא מהני משום דליכא כ"ף הדמיון ואי הכי נמי דקושיא זו שייכא נמי בנותר וטמא אלא דהתוספות הוקשה להם מתחילת הבבא ובמאי שכתבו כו' כללו השאר השנויים במשנה. וכי תימא בלא דכי מאי קושיא הא ר' יהודה לא אמר דבעי כ"ף הדמיון אלא משום דלא לישתמע כנשבע בחיי הקרבן אבל האומר לא דכי לא שייך הכא לישנא דשבועה ואף אם נאמר דבאומר נותר ופגול שייך לישנא דשבועה

מ"מ באומר לא דכי לא שייך לישנא דשבועה. הא ל"ק שהרי כתבנו לעיל דמדברי התוס' בריש פ"ב דנזיר מוכח דס"ל דטעמא דרבי יהודה דבעי כ"ף הדמיון לאו משום דאי לא אמר בכ"ף משמע דנשבע בחיי הקרבן אלא דר' יהודה בעי כ"ף הדמיון כדי שיאסר. ומה שהכריח הר"ן דטעמיה דר"י משום שבועה מדאמרינן בגמ' מודים חכמים לר"י באומר הא קרבן כו' יש לדחות ראייתו דה"ק מודים בזה דלא אמר כלום וכסברת ר"י אבל לא מטעמיה אלא משום שלא נדר זה אלא בחיי קרבן. אך אני תמיה דנהי דתירצו התוס' ללא דכי וטמא ונותר ופגול אבל רישא דמתני' דקתני לחולין שאוכל לך דאסור ומוקמינן לה כר"י משום דה"ק לא חולין אלא קרבן שאוכל לך דאסור ואמאי אסור והלא באומר קרבן שאוכל לך מתיר ר"י וכדתנן בדף י"ג. ועל הר"ן ג"כ יש לתמוה דאמאי לא הכריח דטעמיה דר"י משום שבועה מרישא דמתני' דקתני לחולין שאוכל לך אסור. אשר ע"כ נראה דס"ל דאף דנימא דטעמיה דר"י לאו משום שבועה הוא מ"מ האומר לחולין שאוכל לך אסור דמשמע טפי דבא לאסור בקרבן מה שיאכל. ולפי זה אפשר דהתוס' לא הוקשה להם אלא מחלוקת נותר ופגול אבל היכא דאמר לא דכי או לא כשר או לא חולין מהא לא קשיא להו. ומ"מ לא נתיישב אצלי הדבר יפה ועוד אנופף ידי בזה: עוד כתבו התוס' עלה דמתני' קרבן עולה כו' ר"י מתיר משום דלא אמר בכ"ף וה"ה בלשון קונם בלא כ"ף דמותר דלא עדיף קונם מלשון קרבן עצמו וקונם בכל התלמוד בלא כ"ף דלא כר"י (גריס) דהאומר קונם יש לפרש לשון פעולה כמו מקונם ובלשון פעולה מודה ר"י ע"כ. ונראה דלהר"ן שחילק בין דבר שנקרא על שם איסורו לדבר שלא נקרא על שם איסורו נראה דהאומר קונם שאוכל לך שרי לר"י דומיא דקרבן שאוכל לך:

ודע דרש"י גריס במתני' לא טהור וטמא ונותר ופגול. וזה כסברת הר"ן דס"ל דהאומר טהור שאוכל לך לא אמר כלום ודלא כהרא"ש. ובריייתא דחולין גריס לא חולין שאוכל לך אסור וכגירסת הרא"ש והתוס' וטעמא דאסור משום דאמר לא בפירוש ומאי דאמרינן דמתני' ר"י היא משום דאמר לחולין בפת"ח אבל אם אמר בחול"ם אף ר"מ אוסר. ובתירוצא דרב אשי לא ידעתי כוונתו לפי שרבו הטעיות. אך הנראה אצלי דאזיל בשיטת התוס' וס"ל דאם אמר לא חולין לא אוכל לך אסור משום דה"ק לא חולין ליהוי אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך אם האומר לחולין לא אוכל לך שרי משום דהוי מכלל לאו ובההיא דלאימרא גירסתו היא כגירסת ר"ת הא דאמר לאימרא הא דאמר לא אימרא דברייתא מיירי באומר לא אימרא לא אוכל לך ולא שייך אלא מכלל לאו אתה שומע הן והא לית ליה לר"מ וכן גריס בדף ט"ז הא דאמר לקרבן הא דאמר לא קרבן:

ודע דהא דאמרינן בדף י"ג עלה דההיא דתנן הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך אסור שהקשו

מדתניא מודים חכמים לר"י באומר הא קרבן והא עולה והא מנחה והא חטאת שאוכל לך שמותר. ותירצו לא קשיא הא דאמר הא קרבן הא דאמר הקרבן מ"ט חי קרבן קאמר ע"כ. ולפי הנראה שהחילוק הוא דהיכא דאמר הקרבן בציר"י שרי דמשמע חי קרבן אלא שנחלף לו חי"ת בה"א אבל אם אמר בפת"ח אסור וכ"כ הטור סי' ר"ד. אך ראיתי להתוס' בשמעתין שכתבו הא דאמר הא קרבן בשתי תיבות אמרינן בחיי קרבן קאמר וה"ק הא הנה בקרבן אני נשבע. הא דאמר הקרבן כלומר מתני' דאסר מיירי דאמר הקרבן בתיבה אחת כו' יע"ש:

הלכה ל

האומר לאשתו הרי את עלי כאמי כו'. (א"ה נתבאר יפה לעיל בפרקין דין ז' יע"ש):

פרק ג

הלכה ג

כיצד המתפיס בנדרים חייב כו'. יש לתמוה דבאומר ואני כמותך למאי איצטריך שיהיה תוך כדי דבור דע"כ לא אמרינן בגמ' רפ"ד דנזיר דבעינן שיתפיס תוך כדי דבור דנודר אלא באומר ואני לבד דאם לא אמרו תוך כ"ד דנודר לא הוי דבור כלל ולא משתמע מדבריו אהיכא קאי אבל כשהוא תוך כ"ד קאי אדברי הנודר אבל באומר בפירוש ואני כמותך אפילו אחר כמה ימים אמאי לא מהני דומיא דפת שכתב האומר הבשר הזה עלי אסור וחזר ואמר אפילו אחר כמה ימים והפת הזאת כבשר הזה הרי הפת נתפשה ואסורה. ובריש הל' נזירות דין ו' כתב רבינו הרי שהיה נזיר עובר לפניו וכו' משמע דפשיטא ליה באומר אהיה כמו זה דהוי נזיר ובריש נזיר תנן הריני נזיר כזה ה"ז נזיר ומוקי לה בגמרא בנזיר עובר לפניו וכתבו התוס' דלגופיה לא איצטריך דפשיטא דהאומר הריני כזה דהוי נזיר אלא לדיוקא אתא דדוקא באומר כזה הא אם לא אמר אלא הריני לא מהני ולא דמי לאומר אהא דהוי נזיר וכמו שיע"ש ולא גרע האומר ואני כמוהו לאומר הריני כזה. וראיתי להרב תויו"ט ברפ"ד דנזיר שכתב דיש סיוע לדברי התוס' שכתבו דהריני לא סגי כמו אהא דהא ה"נ ואני לחוד לא מהני אלא ע"י התפשה דתוך כ"ד, מוכח דבריו דואני כמוך לא בעי תכ"ד דאם איתא דבעי היכי מדמה ואני להריני דהא ודאי לא דמו דאליבא דכ"ע הריני כמוך מהני בלא התפסה דתכ"ד ואילו ואני כמוך בעי התפסה דתכ"ד אלא ודאי דס"ל דואני כמוך לא בעי תכ"ד וכ"כ הר"ן בפירוש בפ"ג דשבועות דאי אמר ואני כמוך אפילו לאחר כדי דבור הוי נזיר:

פרק ד

הלכה ה

מי שנדר וניחם על נדרו ה"ז נשאל לחכם ומתירו כו'. בתשובת הרא"ש כלל ז' סי' ד' כתב בענין קהל שהסכימו לעשות תקנה בחרם ושוב נמלכו לעשות תקנה אחרת הרשות בידם לבד שיתירו החרם ואף אם לא התירוהו כיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו וכשיתירו החרם הוי כאילו לא היה בעולם הרי התקנה השנייה קיימת. ויש לדקדק בזה דלא אמרינן חכם עוקר הנדר מעיקרו אלא בנדר הניתר ע"י פתח או חרטה אבל בחרם שהטילו הקהל שהם עצמם מתירים בלא שאלת חכם אלא כשמתחרטים הם עצמם מתירים לעצמם דוקא מכאן ולהבא מצו לסתור לא למפרע וכן ראיתי להריב"ש שכתב כן בתשובה וצ"ע. ובסי' ו' כתב הרא"ש על צבור שהחרימו על דבר ואח"כ החרימו על דבר שהיה הפך הראשון דאם לא התירו הראשונה אין השנייה כלום. ואין זה סותר מ"ש לעיל בסי' ד' דהתם מיירי שלבסוף התירו הראשונה והיה עולה על הדעת דאין השניה כלום אפילו התירו הראשונה כיון דבשעת השניה היתה הראשונה קיימת אבל הכא בשלא הותרה הראשונה כלל ועל זה כתב דאין השניה כלום ודוק:

הלכה ז

ואין נשאלין על התמורה. ירושלמי פ"ה דנזיר ר' ירמיה בשם ר' חונה ור' חזקיה ור' אחא בשם ר' יוחנן כ"ע מודיי שאין נשאלין על תמורתו מה פליגין בהקדש כו'. ועיין מ"ש מרן בכ"מ:

הלכה ט

מי שנדר ושמע חבירו כו' הותרו כולן. בירושלמי על משנה זו שנים שאמרו הרי אנו נזירים ושמע אחד ואמר ואני תחת שניהם נזיר או תחת כל אחד ואחד נזיר ע"כ. ועיין עוד שם שנסתפקו באומר הריני נזיר שתים ושמעו שנים ואמרו ואנו נזירים שתים או כל אחד ואחד שתים ע"כ:

הלכה יא

שאיני נהנה לזה ולזה צריכין פתח לכל אחד כו'. הריב"ש בתשובה סי' רצ"א נשאל על מי שנשבע שלא יאכל ענבים ולא ילבש בגדי משי ושאל לחכם על קצת נדרו אם הותר כולו. והשיב דשבועות מוחלקות הם וצריך היתר לכל אחד ואחד כמ"ש הרמב"ם דאם אמר שאיני נהנה לזה ולזה וכו' יע"ש. ודברי הרב ראויים אליו אך צריך אני להתלמד במקום אחר דאפשר דאם היה אומר שבועה שלא אוכל ענבים ותמרים דלא נאמר בזה

הותר מקצתו הותר כולו משום דבגמ' נחלקו אי דוקא במשנה דבריו או אפילו במעמיד והסכימו האחרונים להחמיר וכמ"ש הרב סי' קנ"ט ולפי זה באוסר שני דברים לא שייך משנה כי אם מעמיד. הן אמת אכתי אפשר דס"ל דלא נאמר זה אלא היכא דשייך משנה אבל היכא דלא שייך משנה אף במעמיד הותר מקצתו הותר כולו והרא"ש נסתפק בזה ולא הכריע. ואפשר שהרב ז"ל הכריע כמו שכתבנו ויש סיוע להכריע מההיא דאמרינן בירושלמי דאליהו נשבע שלא יהיה טל ומטר ואמרינן התם דנדר הטל מותר מטעם דנדר דהותר מקצתו הותר כולו והתם לא שייך משנה ואפ"ה אתינן עלה מטעם נדר שהותר מקצתו כו' ויש לי עוד ראיות על זה ובמקום אחר הארכתי ודוק. (א"ה עיין בדרשות הרב המחבר ז"ל דרוש כ"א). בתשובת מהרש"ך ח"ב סימן מ"א נשאל על שנים שנשתתפו ונשבעו לילך לא"י כו' ועל זה כתב דאין ספק דשייך הכא נדר שהותר מקצתו וכו' כו' יע"ש. ואין כאן מקום לנדר שהותר מקצתו דכל אחד נשבע לעצמו לעלות לא"י. ושורש דין זה הוא (א"ה חבל על דאבדין) :

פרק ה

הלכה טז

האוסר פירותיו על חבירו וכו'. כתב מרן על דברי הראב"ד אילו היה סבור שהיה אסור מדאורייתא הי"ל לכתוב אינה מקודשת כו'. ואני תמיה בזה דהן לו יהי דהיה אסור מן התורה אמאי אינה מקודשת גמורה שהרי הנאסר הוא המקדש בגידולין והאשה מותרת בהם וכיון שכן אמאי אינה מקודשת גמורה שהרי כבר כתבנו (נתבאר בפ"ה מהל' אישות יע"ש) דלרש"י ודעמיה כל דשרי בהנאה לאשה אף דלמקדש אסירי מקודשת. ואולי נאמר דהראב"ד אזיל בשיטת החולקים דס"ל דכל דאסירי למקדש אינה מקודשת משום דלא יהיב לה מידי. א"נ דהראב"ד מיירי במי שאסר פירותיו על אשה אחת והלך האוסר וקדש בגידולין של אותם פירות את האשה הנאסרת דאם היו הגדולין אסורים מדאורייתא פשיטא דלא היתה מקודשת דכל דלדידה לא שרו בהנאה לכ"ע אינה מקודשת כלל. עוד אני תמיה בזה דהן לו יהי דהגידולין אינם אסורים כי אם מדרבנן אמאי לא קאמר דאינה מקודשת שהרי רוב הפוסקים הסכימו דכל איסורים של דבריהם המקדש בהם אינה מקודשת ואף למ"ד דהמקדש בחמץ דרבנן ושעות דרבנן דמקודשת שאני התם משום דאין להם עיקר מן התורה כיון דתרוייהו הוו דרבנן אבל הכא הפירות הם מן התורה והרי זה דומה לחמץ דרבנן ושעות דאורייתא דקי"ל דאינה מקודשת ואולי נאמר דהראב"ד ס"ל דבכל איסורין דרבנן הויא מקודשת וסמך על אותה סוגיא דסוף

פ"ב דקדושין דקאמר אלמא חולין שנשחטו בעזרה לר"ש לאו דאורייתא וההיא דפרק כל שעה דהמקדש בחיטי קרדנייתא דאינה מקודשת דחאה, א"נ דההיא אתיא כר"י דאית ליה דהמקדש בחולין שנשחטו בעזרה דאינה מקודשת ואנן כר"ש קי"ל וכמו שכתב הריטב"א בחידושיו לקדושין. ועוד יש לדקדק דמשמע שדין זה שכתב הראב"ד הילכך אם קידש כו' נולד לו ממה שכתב שהגידולין אינם ספק ובא לחלוק על רבינו שכתב שהם ספק, וזה אינו דאף רבינו שפסק דהם ספק אם קידש צריך לחזור ולקדש כיון שהם ספק אי אסירי בהנאה ולומר דלדידיה דס"ל דאינם אסורים כי אם מדרבנן אם היה ספק לא היה צריך לחזור ולקדשה משום דספיקא דרבנן לקולא זה אינו דא"כ היה לו לומר הילכך אסורים בהנאה כלומר דלדידי דאינם ספק אסורים אך להר"מ דהויא ספק מותרים ומדכתב הילכך אם קידש כו' משמע דהנפקותא דאיכא בין סברתו לסברת רבינו אינו אלא לענין אם קידש אבל לענין איסור לכ"ע אסירי וא"כ הדרא קושיין לדוכתה דגם לרבינו אם קדש צריך לחזור ולקדש. והנראה אצלי בכוונת דברי הראב"ד דלעולם דס"ל דהמקדש בגדולין דהיא מקודשת גמורה ולא תפסי בה קדושי שני וזהו שלא כתב דאם קידש בגדולין דתפסי בה קדושי שני שזהו הלשון המורגל בכל קדושין דרבנן משום דס"ל דהכא היא מקודשת גמורה כיון דלדידה שרו לפי שהמקדש הוא הנאסר ולא אזלינן בתר דידיה אלא בתר דידה ומ"ש דצריך לחזור ולקדש הוא משום דס"ל דכיון דהגידולין אסורים נמצאת דזאת האשה המתקדשת היא חליפי איסורי הנאה ואסור ליהנות ממנה אם לא שיחזור ויקדשנה ונמצא שאינו נהנה מחליפי האיסור והא דתנן מכרן וקידש בדמיהן מקודשת אפשר דס"ל דחליפי איסורי הנאה מותרים אף למחליף אף מדרבנן וכסברת רבינו אבל הכא גבי נדרי איסר דהחליפין הם אסורים מספק כפי סברתו דהגידולין הם ודאי אסורים נמצא דהמתקדשת היא אסורה מספק לפי שהיא חליפי נדרי איסר. א"נ דאפשר דס"ל דההיא דקתני מכרן וקידש בדמיהן דמקודשת הכי נמי דצריך לחזור ולקדשה אלא דמתני' לא אתא ללמדנו אלא אם היא מקודשת או לא א"נ דאפשר דס"ל כהרא"ש דחליפי חליפין שרו לכתחלה ומש"ה במכרן וקידש בדמיהן אינו צריך לחזור ולקדש משום דהמתקדשת היא חליפי חליפין אבל במקדש בגידולין שהם ודאי אסורין ולא נסתפקו בגמ' כי אם בחליפין אבל בגידולין פשיטא להו דאסירי דומיא דפירות עצמן נמצא דהאשה היא חליפי נדרי איסר ואסורה מספק. וכל זה הוא לדעת הראב"ד דס"ל דהגדולין הם ודאי אסורין אבל לרבינו דגם הגידולין הם אסורים מספק אם קידש בגדולין אינו צריך לחזור ולקדש משום דגדולין עצמם אינם אסורים כי אם מספק וחליפי האיסור עצמו אינו אסור כי אם מספק א"כ אפשר דחליפי גידולין

שרו לכתחלה. א"נ דכיון דלרבינו חליפין וגידולין חד דינא אית להו וכולם אסורים מספק נמצא דהאשה היא חליפי גידולין ודינה כמו חליפי חליפין וס"ל דחליפי חליפין מותרים וכסברת הרא"ש. ולפי זה אפשר ליישב מה שסיים רבינו וכתב ואם עבר ונהנה נהנה ע"כ. ולא ידעתי כוונתו בדברים אלו ומהראוי היה שיסיים ואם עבר ונהנה אינו לוקה שכן דרכו לומר בכל הספיקות אך לפי דרכנו אפשר לומר דכונתו היא דאם עבר ונהנה כלומר שהחליף בדבר אחר הגידולין או החליפין נהנה מהם לכתחלה מהטעמים שכתבנו למעלה והראב"ד השיגו בזה דבגידולין אם החליפו אינו נהנה מהחליפין:

ודע שיש לדקדק אם הראב"ד ס"ל דהגידולין אינם אסורים כי אם מדרבנן ע"כ כי מספקא לן בחליפין הוא אם אסורים מדרבנן וא"כ קשה דאמאי לא השיגו במה שפסק לחומרא ולפי סברתו הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא. ואולי דאף דס"ל דלא אסירי כי אם מדרבנן אין הכרח לזה מהגמרא ומש"ה לא השיגו כי אם בגידולין דהסוגיא מוכחת דהם ודאי אסורים. וכל זה לדעת מרן שכתב דלהראב"ד הגידולין לא אסירי כי אם מדרבנן אך כפי דרכנו הראב"ד ס"ל דאסירי מדאורייתא והדברים הם כפשטן: עוד יש לדקדק כפי דרכנו דאמאי לא הוליד הראב"ד נפקותא כפי סברתו והיא אם האשה היא הנאסרת וקדשה בגידולין דכפי סברתו אינה מקודשת וכפי סברת רבינו תפסי בה קדושי שני ואם היינו אומרים דהראב"ד ס"ל דגידולין אינם אסורים כי אם מדרבנן ניחא דאפשר דס"ל דהמקדש באיסורי הנאה דרבנן תפסי בה קדושי שני וא"כ ליכא נפקותא כלל בין רבינו להראב"ד. ולפי דרכנו שכתבנו דהראב"ד אית ליה דגידולין אסורים מן התורה אפשר דנקט נפקותא זו משום דבא להשיג על רבינו במה שכתב ואם עבר ונהנה נהנה א"נ משום דבגמ' בעו למיפשט בעיא דחליפין מההיא דמכרן וקידש בדמיהן דמקודשת ודחו דילמא לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד. ונראה דהראב"ד ס"ל דהפשטן הוה ס"ל דאם חליפין אסורים אף חליפי חליפין אסורים ומש"ה הוה בעי למפשט דע"כ חליפין מותרים מדקתני מקודשת ולא קאמר שיחזור ויקדשנה משום דנמצא נהנה מדמי איסורי הנאה וכמו שכתבו התוס' שם ודחו דאף דחליפין אסורים חליפי חליפין מותרים וזהו שאמרו דילמא לכתחלה הוא דלא וכו' וכמו שפירש הר"ן ולפי זה הראב"ד נקט הנפקותא כפי סגנון הגמ' דדבר שאסור ליהנות אם קידש בהם אסור ליהנות הימנה אם לא שיחזור ויקדשנה ולרבינו שרי משום דהוו חליפי חליפין ושרו לכתחלה וכמו שדחו בגמ' וכמו שכתבנו למעלה:

פרק ז

הלכה ט

אסר על עצמו הניית בני העיר וכו'. דין זה מבואר בירושלמי כמ"ש מרן וקשיא לי מאותה הגדה דפרק הספינה דרבה בר בר חנה שמע בת קול אומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי כו' ולפי דברי הירושלמי לא היה יכול רבה להתיר שבועה זו לפי שהיה נוגע בדבר. ואם היינו אומרים שדין זה של הירושלמי הוא דוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם התירוהו מותר דומיא דנשבע לתועלת חבירו דאית ליה לר"ת דאם התירוהו מותר היה אפשר לומר דמה שגנוהו חכמים הוא דכיון דבדיעבד מותר היל"ל מותר לך ומה שאמר הקב"ה ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי לא היה רוצה שיתירוהו כיון דלכתחלה אסור אלא הכוונה היא שאיננו נמצא מי שיפר לי לפי שכל ישראל נוגעים בדבר. ומיהו הדין אינו נוח בעיני וצ"ע. עוד קשיא לי מאותה שאמרו בויחל משה מלמד שהתיר לו שבועתו ומשה נוגע בדבר היה דאמרינן התם לך רד רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל כיון שאין ישראל בעולם אין לך גדולה נמצא שהיה תועלת למשה בהיתר את שבועת המקום ולפי דברי הירושלמי לא יכול משה להתיר שבועה זו ויש ליישב קושיא זו ודוק ובמקום אחר הארכתי יע"ש:

פרק ח

הלכה ב

מתו או שעשה האב תשובה הרי זה מותר כו'. כתב הראנ"ח ח"ב סי' ע"ב עלה דההיא דקונם שאיני נושא לפי שאביה רע שאם מת או עשה תשובה דשרי שאם חזר לסורו שחזר האיסור למקומו והביא ראיה ממה שכתב הריב"ש סי' שנ"ו דהאומר קונם לביתך שאני נכנס שאם מכרו לאחר מותר ואם חזר וקנאו חזר האיסור למקומו ולא אמרינן פנים חדשות באו לכאן הכא נמי דכוותה וכן כתב הרב בעל פני משה ח"ב סי' נ"ד. ולי אין הנדון דומה לראיה דיש לחלק בין כשהנדר נתבטל לכשהנדר במקומו אלא שהדבר שאסר אינה בעולם דההיא דהריב"ש כשמכר הבית לא נתבטל הנדר אלא שהדבר שאסר אינה בעולם ולפיכך כשחזר וקנאו חזר לאיסורו וכמ"ש הריב"ש אבל בההיא דקונם שאני נושא לפלונית דהוי תולה נדרו בדבר כשעשה תשובה הרי נתבטל הנדר ואין כאן נדר ואם כן כשחזר לסורו משום מה אתה אוסרו הרי הנדר נתבטל הגע עצמך בנדר הניתר על ידי פתח כנדר משה רבינו שהתיר לו המקום משום שהענו דתן ואבירם ואדעתא דהכי לא נדר אם חזרו והעשירו היעלה על הדעת שיחזור האיסור הא ודאי ליתא דכיון

שהותר מטעם אומדנא אין כאן נדר ואף שאחר כך נתבטלה האומדנא מ"מ אין כאן נדר הכי נמי בתולה נדרו בדבר שאין צריך פתח כיון שלא נתקיים הדבר שנשבע בגללו נתבטל הנדר מכל וכל ואף שאחר כך חזרה הסיבה למקומה מ"מ הנדר כבר נתבטל וה"ה נמי היכא שאינו תולה נדרו בדבר אלא שמכח אומדנא דמוכח אנו אומרים דהוי כתולה נדרו בדבר כל שנתבטל הנדר מכח אומדנא אף שאחר כך נתבטלה האומדנא לא חזר האיסור שהרי נתבטל הנדר ושאני ההיא דהריב"ש שמעולם לא נתבטל הנדר אלא שהדבר שאסר אזדא ליה וכשחזר ולקחו חזר האיסור למקומו וכדכתיבנא, עיין בהגהות מרדכי בשבועות סי' תש"ה:

הלכה י

וכן הקורא לחבירו שיסעוד אצלו כו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פ"ה מהלכות שבועות דין ד') :

הלכה יא

האומר לחבירו קונם לביתך אני נכנס וכו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר פרק ח' מהלכות גירושין דין י"א ובספר דרשותיו) :

הלכה יד

הרי זה יכול להתיר נדרו כו' ויאמר הריני כאילו התקבלתי וכו'. בתשובת מהרש"ך ח"א סימן פ"ב כתב דמדברי הרא"ש כלל י' סי' ב' מוכח דפליג אהרשב"א וס"ל דאפילו בביטול מעשה שייך לומר הריני כאילו התקבלתי. ואחרי המחילה לא דק דנדון דהרא"ש הוא במי שנשבע לאשתו שלא יצא בלתי רשותה והתם פשיטא דכל שנתנה לו רשות נפטר משבועתו ואין צריך בזה לומר הריני כאילו התקבלתי ואפילו לא היתה השבועה לתועלתו כל שנתנה לו רשות נפטר משבועתו וזה פשוט וכ"כ מרן (דף רע"ב ע"ג) :

פרק ט

הלכה כא

נדר מזרע אברהם מותר בבני ישמעאל כו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פ"י מהל' מלכים) :

הלכה כג

הנודר מבניו מותר בבני בניו כו'. וה"ה שמותר בבנותיו והיכא שאין לו בנים כי אם בנות ובני בנים ונדר מהבנים נסתפק הר"ן בפ' מי שמת עלה דההיא דאמר נכסאי לבני

והו"ל ברא ובר ברא וכתב שדעת רבותיו דמשום בני בנים קאמר שהם ראויים ליורשו ועומדים במקום בנים:

פרק יא

הלכה ג

ונדריהם נדרים ואע"פ שלא הביאו שתי שערות. עיין בפ' יוצא דופן (דף מ"ג) אההיא דתוך זמן אי כלפני זמן דמוכח בהדיא דכל שלא הביא שתי שערות קטן הוא ונדריו נבדקין ודברי רבינו צל"ע. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר בה' אישות) :

הלכה ד

ודבר זה מדברי תורה שהמופלא הסמוך לאיש הקדשו ונדרו נדר כו'. עיין במ"ש הראב"ד פ"ב מהל' נזירות ופ"ד מהל' תרומות הלכה ה'. ומ"ש מרן פשוט הוא דהא לאו בני עונשין נינהו, אין דין זה פשוט דהא רב הונא ס"ל דלוקה וכדאיתא בפ' יוצא דופן (דף מ"ו) אלא שרבינו פסק כרב כהנא ור"ל ור"י דפליגי עליה דרב הונא וכדאיתא התם. אם גבי עכו"ם שייך דין זה דמופלא סמוך לאיש כיון דקי"ל דנודרין כישראל עיין בפרק בתרא דנזיר (דף ס"ב) . (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר פ"י מהל' מלכים ובס' דרשותיו):

הלכה ה

הקדישו ובא הגדול ונהנה וכו'. לא ביאר רבינו אם נהנה הגדול מן ההקדש בשוגג אם יתחייב קרבן מעילה ובפ' יוצא דופן (דף מ"ו) אמרינן לפי שמצינו שהשוה הכתוב הקטן כגדול לזדון שבועה ולאיסר ולבל יחל יכול יהא חייב על הקדשו קרבן ת"ל זה הדבר. ופירש"י לאיסר ובל יחל אמרת שיהא איסורו איסר ונדרו בבל יחל ולא לקרבן מעילה ולא ידעתי למה לא ביאר רבינו דין זה לא כאן ולא בה' מעילה:

הלכה ח

היתה מחייבי לאוין ואצ"ל מחייבי עשה וכו'. ראיתי בתוספתא פ"ב דיבמות גבי שניות דקתני דאינו זכאי בהפרת נדריה ואע"ג דבחייבי לאוין קי"ל דמיפר את נדרה אפשר דס"ל להתוס' דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה דמה"ט אמרינן בפרק יש מותרות דשניות אין להם כתובה אע"ג דכל חייבי לאוין או עשה יש להם כתובה משום דחכמים עשו חיזוק לדבריהם וס"ל כההיא דאמרינן בפ' האשה רבה עלה דהאשה שהלך בעלה למדינת הים כו' דאינו מיפר נדריה דטעמא מאי אמר רחמנא בעל מיפר כדי שלא תתגנה הכא תתגנה ותתגנה וס"ל דגבי שניות נמי אינו מיפר כדי שתתגנה עליו ויוציאנה אבל בחייבי לאוין לא עשו חיזוק זה משום דד"ת אינן צריכים חיזוק אבל ד"ס צריכים

חיזוק. אך הדבר הוא תימה בעיני שלא ראיתי דין זה בשום אחד מהפוסקים ואדרבא ראיתי לחכמי אשכנז כשהביאו הדין דאם היתה מחייבי לאוין שמיפר נדריה כתבו וכ"ש שניות. והדין עמהם מדלא כתבו הראשונים דין זה בפירוש אלא כתבו סתם היתה מחייבי לאוין ואצ"ל מחייבי עשה והפר נדריה הרי אלו מופרין ומדלא ביארו דשניות נשתנה דינם אלמא דאית להו דכ"ש שניות שמיפר נדריה. אך הדבר הוא תימה אצלי מהתוספתא הלזו. ואולי גירסא אחרת היתה להם. והסוגיא דפ' האשה רבה מסייעת להתוספתא שהרי התם אינה אסורה דבר תורה כי אם מדרבנן שהרי אנוסה היא ומש"ה אמרו דאינו מיפר נדריה. ומיהו מהתם ליכא סייעתא כלל דע"כ אית לן למימר דהתם לאו משום איסור דרבנן נגעו בה דהא משכחת לה שתהיה אסורה דבר תורה כגון אם היה בעלה כהן דאז אסורה עליו משום זונה דגבי זונה אין חילוק בין באונס בין ברצון וכמבואר. ופשיטא שהדין אינו משתנה דלעולם אינו מפר נדריה והדבר צריך אצלי תלמוד:

פרק יב

הלכה א

אבל הבעל אינו יכול להפר כו'. כתב מהרימ"ט ח"א סי' ד' בשם הגה"מ שכתב ואומר ר"י דעל דעת רבים יועיל בזה כדמוכח בהשולח. ואיהו ז"ל כתב שהלכה זו מקופחת וצ"ל שע"ד רבים לא יועיל בזה כמו שיע"ש. והנה רבינו ירוחם בס' מישרים נכ"ג חי"א כתב בשם ר"י דנדרה ע"ד רבים יועיל בזה כלומר דלא מצי הבעל להפר וכתב בצדו בס' נתיבות משפט שכ"כ בסמ"ג בשם ר"י ומדברי התוס' בתירוץ ב' משמע דכן ס"ל שהרי תירצו דרב הונא לא ס"ל לדאמימר שאמר ע"ד רבים אין לו הפרה. ומדהוצרכו לאפושי פלוגתא בזה משמע דלא ניחא להו לומר דע"ד רבים יכול הבעל להפר וצ"ע:

הלכה ד

אחד עינוי גדול ואחד עינוי קטן וכו'. עיין בלח"מ במה שהקשה ע"ד מרן ועיין בפ"ד דנזיר (דף כ"ח) במתני' דנזרק עליה כו' דמוכח דאפילו דלא מיתסרא ביין אלא שעתא פורתא הוי עינוי ומיפר. ומיהו יש לחלק דשאני התם דעיקר הנדר היה לזמן ודוק. כתוב בתשובת בית יעקב סימן קנ"ב משמע מזה דוקא יום אחד שלם הא פחות מזה לא הוי עינוי כו'. וזה אינו דבהדיא כתב רבינו או לפי שעה הוי עינוי והמחבר הביא דברי רבינו הללו ולא ידעתי איך כתב אחר זה משמע מזה דוקא יום אחד שלם. ומלבד כל זה מי שנשבעה שלא תרחץ היום פשיטא דאינה אסורה אלא עד שתחשך וכדאיתא בפרק קונם ומדסתמו וכתבו שלא תרחץ היום הוי עינוי משמע דאפילו נדרה סמוך לחשיכה וזה

פשוט. ומה שהביא ראיה מההיא דנזיר אינה ראיה די"ל דשאני התם דעיקר הנדר הוא לזמן מש"ה אף דליכא אלא שעה אחת של עינוי מפר אבל בשעיקר הנדר הוא לזמן מועט איכא למימר דאינו מפר. ומ"ש בסוף דבריו דאסורה לצאת בשבת בפאה נכרית א"כ הוי עינוי זה הוא טעות גמור וק"ל: אשה שנדרה לגלח ראשה אי מפר הבעל, עיין פ"ד דנזיר (דף כ"ח) דאמרי' דלת"ק כיון דאפשר בפאה נכרית לא הוי ניוול יע"ש:

הלכה יח

ומכין אותה מכת מרדות כו'. הם דברי ר' יהודה וכתב מרן ומשמע לרבינו דלאו לאיפלוגי אתא אלא לפרש דברי ת"ק. ומדברי התוספות פ"ד דנזיר (דף כ"א) ד"ה לעולם נראה דס"ל דר"י פליג את"ק יע"ש:

פרק יג

הלכה ב

וכיצד מפר אומר מופר או בטל וכו'. כתב מרן אבל דעת הרא"ש בפסקיו ס"פ נערה המאורסה וכו' (עיין בכ"מ בד"ה וכיצד מפר כו' בסופו) וגם רבינו מודה בזה וכמ"ש בפרק הקודם דין י"ט יע"ש:

הלכה יד

כיצד אמר לה הריני נזיר ואת כו'. תנן בר"פ ד' דנזיר הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר את שלה ושלו קיים. ובגמרא הקשו ורמינהי הריני נזיר ואת ואמרה אמן שניהם אסורים ואם לאו שניהם מותרים מפני שתלה נדרו בנדרה. ופירשו התוס' דס"ל לתנא דברייתא דה"ק הריני נזיר אם את ואפילו לא אמר אם ולכך אם אמרה אמן שניהם אסורים דאינו יכול להפר משום דס"ל דבעל מיעקר עקר ואם יפר לה גם שלו יופר וקרא כתיב לא יחל כו'. והנה כפי דברי התוס' הללו אליבא דרב יהודה כל היכא דאמר ואת תלה נדרו בנדרה ואם לא אמרה אמן שניהם מותרים ואליבא דאביי דוקא אם אמר ואם את תלה נדרו בנדרה ואם לא אמרה אמן שניהם אסורים אבל אם לא אמר כי אם ואת לא תלה נדרו בנדרה ואם לא אמרה אמן הוא אסור והיא מותרת. תו איכא בינייהו דלר"י מתני' ובברייתא ס"ל דבעל מיגז גייז ומש"ה אף דאית להו דאומר ואת תלה נדרו בנדרה ואם לא אמרה אמן שניהם מותרים אפ"ה אם אמרה אמן מפר את שלה ושלו קיים משום דאית ליה דבעל מיגז גייז. ולאביי מתני' ובברייתא ס"ל דבעל מיעקר עקר ואם תלה נדרו בנדרה כגון שאמר ואם את ואמרה אמן אינו יכול להפר משום דאם יפר גם שלו יותר וקאי בלא יחל. ומדברי רש"י נראה דאביי מודה לר"י דאומר ואת תלה נדרו בנדרה ומש"ה קתני בברייתא דאם אמרה

אמן שניהם אסורים ואינו יכול להפר לפי שאם מפר גם שלו יותר וקאי בבל יחל ואם לא אמרה אמן שניהם מותרים. ומתני' איירי דקאמר בפירוש ואת מאי דלא תלה נדרו בנדרה ומש"ה מיפר את שלה ושלו קיים ואם לא אמרה אמן הוא אסור והיא מותרת. ולא פליגי אביי ור"י במשמעות הלשון אלא לענין דינא פליגי דר"י אית ליה דאף בתולה נדרו בנדרה ואמרה אמן מיפר את שלה ושלו קיים משום דאית ליה דבעל מיגז גייז ואביי אית ליה דתולה נדרו בנדרה ואמרה אמן אינו יכול להפר משום דס"ל דבעל מיעקר עקר ואם מפר גם שלו יופר וקאי בלא יחל. ויש לתמוה דהיכי קאמר אביי דבעל עוקר הנדר דהא בגמרא איבעיא לן בעל מיעקר עקר א"ד מיגז גייז ופשטוה מדתניא האשה שנדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ובא בעלה של ראשונה והפר לה היא מותרת וחברתה אסורה ש"מ בעל מיגז גייז. שוב ראיתי דע"כ האי מלתא פלוגתא דתנאי היא דהא ההיא דתניא האשה שנדרה בנזיר ונטמאת ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף ע"כ אית ליה להאי תנא דבעל עוקר הנדר ומש"ה אינה מביאה עולת העוף ומה שמביאה חטאת העוף הוא משום דס"ל להאי תנא כר"א הקפר וכדאיתא בגמרא (דף כ"ב) אבל לדידן דקי"ל דבעל מיגז גייז פשיטא דמביאה נמי עולת העוף וכן פסק רבינו בפ"ט מהל' נזירות הלכה י"א. ולפי זה ר"י דהגיה הברייתא ואמר תני מפר את שלה רצה ליישב ברייתא זו אליבא דמ"ד דבעל מיגז גייז ואתיא ברייתא זו כבריתא דר"ש. ואביי לא רצה להגיה הברייתא ומש"ה מוקי לברייתא זו כאידך ברייתא דאית ליה דבעל מיעקר עקר. אך אני תמה דמאי פריך אמתני' מברייתא נימא דבהא פליגי דמתני' אית ליה דבעל מיגז גייז ומש"ה מיפר את שלה וברייתא ס"ל דבעל מיעקר עקר ומש"ה קתני שניהם אסורים. ולענין הלכה פשיטא לי דלא קי"ל כאביי במאי דאית ליה דכל שתלה נדרו בנדרה דאינו מפר משום דטעמיה דאביי הוא משום דאית ליה דבעל עוקר הנדר אבל לדידן דקי"ל דבעל מיגז גייז פשיטא דאף דתלה נדרו בנדרה דמפר את שלה ושלו קיים. אך אני מסתפק באידך פלוגתא דאיפליגו רב יהודה ואביי אליבא דתוס' דלרב יהודה כל שאמר ואת תלה נדרו בנדרה ולאביי אינו תולה נדרו בנדרה אלא א"כ יאמר ואם את בהאי מילתא אפשר דקי"ל כאביי דנהי דלא קי"ל כאביי במאי דאית ליה דבעל עוקר הנדר מ"מ במאי דאית ליה דלא מיקרי תולה נדרו בנדרה באומר ואני קי"ל כאביי ונפקא מינה כשלא אמרה אמן דלרב יהודה שניהם מותרים מפני שתלה נדרו בנדרה ולאביי הוא אסור ואשתו מותרת א"נ אם הלכה אצל חכם והתירה דלרב יהודה הותר הבעל לפי שהחכם עוקר הנדר מעיקרו והבעל תלה נדרו בנדרה ולאביי לא הותר הבעל לפי שלא תלה נדרו בנדרה או דילמא כיון שמה שהכריחו לאביי לומר דין

זה הוא משום דאית ליה דבעל עוקר הנדר ורצה ליישב מתני' ובברייתא כפי סברא זו הוכרח לחלק בין אומר ואם את לאומר ואת אבל לדידן דאית לן דבעל מיגז גייז אתיא מתני' כפשטה ואף דנימא דאומר ואת תלה נדרו בנדרה אפ"ה מפר את שלה ושלו קיים. ודע דאליבא דכ"ע באומר ואת מאי אין זה תולה נדרו בנדרה ואם לא אמרה אמן הוא אסור ואשתו מותרת וזה פשוט: וראיתי להר"ם בפי"ג מהל' נדרים הלכה י"ד שכתב אמר לה הריני נזיר ואת כלומר ואת נזירה כמותי ואמרה אמן אינו יכול להפר אמר לה הריני נזיר ומה תאמרי האת נזירה כמותי ואמרה אמן הרי זה יפר ואם הפר לה שלו בטל שזה כמו שתלה נדרו בנדרה ע"כ. ודבריו תמוהים דהא בגמרא מוכח דכל שתלה נדרו בנדרה ובהפרתה מתבטל נדרו אינו יכול להפר וזה פשוט אליבא דכ"ע וא"כ היכי קאמר הרי זה יפר ואם הפר כו' דהוו תרתי דסתרן אהדדי ומתני' דקתני מפר את שלה ושלו קיים מוקי לה אביי באומר בדרך שאלה ואת מאי שאין זה תולה נדרו בנדרה ומש"ה מפר את שלה לפי שנדרו קיים. שוב ראיתי להרב בעל לחם משנה שנתקשה בזה וכתב שהגרסא הנכונה בדברי הר"ם היא אמר לה הריני נזיר ואת כו' אינו יכול להפר ואם הפר לה שלו בטל שזה כמי שתלה נדרו בנדרה אמר לה הריני נזיר ומה תאמרי כו' הרי זה יפר עכ"ד. ואני תמה על מרן איך לא הרגיש בדברי הר"ם הללו ואין לומר שגרסתו היתה כגרסת הרב בעל לחם משנה שהרי בשולחנו סי' רל"ד סעיף נ"ד העתיק דברי הר"ם הללו כגירסתנו וצ"ע. והרב בעל תוספות יו"ט הגיה דברי הר"ם כדברי הרב בעל לח"מ והרב בעל קרית ספר גם כן נרגש בדברי הר"ם הללו ע"ש. ויש לדקדק דאף כפי הגהת לח"מ בתולה נדרו בנדרה דקי"ל דאינו יכול להפר מנא ליה להר"ם דאם הפר שלו בטל אימא כיון דאינו יכול להפר אין בהפרתו כלום ועוד בדין י"א שכתב אינו יכול להפר למה לא פירש שאם הפר שלו בטל. ונראה דלא דמי כלל דשאני התם דטעמא דאינו מפר הוא משום דכיון דאמר ואני חשיב כקיום וכיון דקיים לה אינו יכול להפר ופשיטא דאם הפר לא עשה ולא כלום דאין הפרה אחר קיום כל זמן שלא נשאל על הקמתו אבל הכא דטעמא לאו משום קיום הוא דהא הקם קודם שתדור לא מהני כלל אלא טעמא הוא משום דתלה נדרו בנדרה ואם יפר לה נמצא שנדרו מתבטל ואינו רשאי לגרום דבר להיות נדרו מבוטל כדכתיב לא יחל דברו נהי דלכתחלה אינו יכול להפר מ"מ אם עבר והפר הוא מופר ונדרו בטל: עוד יש לדקדק בדברי הר"ם הללו דמאן דאית ליה דכל שתלה נדרו בנדרה דאינו יכול להפר הוא משום דאית ליה דבעל עוקר הנדר ומש"ה אינו מפר לפי שבהפרתו מתבטל נדרו אבל למאן דאית ליה דבעל מיגז גייז אף שתלה נדרו בנדרה יכול להפר לפי שבהפרתו אינו מתבטל נדרו וזו היא סברת רב יהודה

דקאמר תני מפר את שלה ושלו קיים אף שתלה נדרו בנדרה וא"כ הר"ם דפסק דבעל מיגז גייז היכי קאמר דכל שתלה נדרו בנדרה דאינו יכול להפר. וכן מה שכתב דאם הפר שלו בטל קשה דאמאי כיון דבעל מיגז גייז, וגם על זה עמד הרב בעל לח"מ וכתב דהר"ם ס"ל דאף למ"ד דבעל מיגז גייז כל שתלה נדרו בנדרה בהפרתו בטל נדרו דהוי כאומר שאם יפר את שלה ששלו יהיה מופר ע"כ. ודבריו נכונים ומה שהכריחו להר"ם לזה הוא משום דהוקשה לו דסברת אביי תהיה דלא כהלכתא דאנן קי"ל דבעל מיגז גייז ולפי סברת הר"ם רב יהודה ואביי כולהו מודו דבעל מיגז גייז וכולהו אית להו באומר ואת תלה נדרו בנדרה ובהא פליגי דרב יהודה סבר כיון דקי"ל מיגז גייז אף שתלה נדרו בנדרה מ"מ יכול להפר לפי שאין בהפרתו מתבטל נדרו ואביי אית ליה דכיון שתלה נדרו בנדרה בהפרתו מתבטל נדרו ומש"ה אינו יכול להפר וכדכתיבנא אף דקי"ל דבעל מיגז גייז ודמי לההיא דאבעיא לן התם הריני נזירה בעקביך מהו בכולא מילתא מיתפיס ושריא כו' הכי נמי כל שתולה נדרו בנדרה דעתו הוא דכל זמן שיתבטל נדרה שיתבטל נדרו. עוד יש להכריח סברת הר"ם הלזו דאי כדברי התוס' הא דאיבעיא לן בעל מיעקר עקר או דילמא מיגז גייז וכו' אמאי לא פשטוה ממתני' דקתני הריני נזיר ואת ואמרה אמן דמפר את שלה ושלו קיים ואי אמרת דבעל עוקר הנדר אמאי מפר את שלה ושלו אמאי קיים ובשלמא לסברת הר"ם ניחא דהוה ס"ל לסתמא דתלמודא דאף אם נאמר דבעל מיגז גייז כל שתלה נדרו בנדרה בהפרתו מתבטל נדרו ואם כן ע"כ טעמא דמתני' הוא משום דס"ל דאומר ואת לא הוי כתולה נדרו בנדרה אך לסברת התוספות היה להם להכריח ממתני' ולדחוק ולומר דאומר ואת לא הוי כתולה נדרו בנדרה:

הלכה טו

האשה שנדרה ושמע אחר וכו'. בגמרא (דף כ"ב) אמרי' רש"א אם אמר לה הריני כמותך שתיהן מותרין וכתבו התוס' דת"ק מודה לר"ש בזה ואין דעת רבינו כן. ובגמ' איבעיא לן באומר הריני בעקביך מהו מי אמרינן בכולה מלתא מתפיס ושריא או דלמא בעיקר קא מתפיס ולא איפשיטא בעיא זו ולא ידעתי אמאי השמיט רבינו דין זה:

הלכה יח

אמרה כשהיא תחת בעלה כו'. וה"ה בנדרים שבינו לבינה אם נדרה לאחר שיגרשנה בעלה הבעל מיפר וכשתתגרש תהיה מותרת כ"כ הר"ן פרק אע"פ עלה דההיא דר"י בן נורי דאמר יפר שמא יגרשנה: